O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

2000 йил 25 май пайшанба

Сотувда эркин нархда № 99 (2396)

Бугун Тошкентда иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи сессияси ўз ишини бошлайди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИДА

24 май куни Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари, сиёсий партияларнинг парламентдаги фракциялари раҳбарлари ҳамда Олий Мажлисда доимий асосда ишлаётган депутатлар иштирокида Олий Мажлис Кенгашининг кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишни Олий Мажлис Раиси Э. Халилов олиб борди.

Йиғилишда иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи сессиясига тайёргарлик ишлари натижаларига якун ясалди. Парламентнинг иккинчи сессиясига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш юзасидан тузилган махсус депутатлар ишчи гуруҳининг раҳбари Б. Бугровнинг қонун лойиҳалари, сессияга доир бошқа материаллар муҳокама учун тайёр эканлиги тўғрисидаги ахбороти тингланди.

Олий Мажлис қўмиталарининг раҳбарлари қонун лойиҳалари устидаги ишлар келиб тушган таклифлар ва мулоҳазалар инобатга олинган ҳолда охирига етказилганлигини маълум қилдилар, Олий Мажлиснинг бўлажак сессиясини ташкил этиш юзасидан ўз мулоҳазаларини билдириб ўтдилар.

Йиғилишда Кенгашнинг ваколат доирасига кирувчи бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Мажлис ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг Қонунчилик ва суд ҳокимияти органлари билан алоқалар бўйича экспертлар гуруҳи раҳбари Й.Назаров қатнашди.

КАМАРБАСТАЛИК

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси фойесидан репортаж

Салобатли одамлар бўлади. Ҳар гал улар билан учрашганингизда вужудингизни ғайритабиий куч залвори босиб қолади.

Яна салобатли бинолар бўлади. Ҳар гал уларнинг ёнидан ўтганингизда ёки ичкарисига кирмоқликка мушарраф бўлганингизда ана шундай залвор босиб кетади, сизни. Нега? Демак, сизда ана шундай одамлар, шу тахлит бинолар олдида масъулият ҳисси бор. Уларга нисбатан ишонч туйғуси мавжуд.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг муҳташам биноси ҳам ана шулар сирасига киради. Чунки бу ерда халқ, юрт келажаги, фаровонлигига тамал тоши қўйилади. Демак, унинг ҳар бир пештоқию ҳар битта равоқида улкан масъулият мужассам.

Шу кунларда мазкур бино икки карра салобат касб этмоқда. Чунки бу ерга халқ дарди, ўю ташвишини елкасига ортмоқлаган депутатлар йиғилдилар. Олий Мажлиснинг иккинчи сессиясига элнинг истиқболи кўшкига яна бир пиллапоя қўймоқ учун.

Соат тўққизга яқинлашаяпти. Олий Мажлиснинг биносига қадам қўямиз. Бино ичкарисидаги фавворалар гувиллаб отилиб турибди. Бу – бинодаги жўшқинликнинг рамзий ифодаси бўлиб кўринади, кўзимизга.

Депутатларни рўйхатга олиш залига ўтамиз. Юқоридаги рамзий жўшқинликнинг асл сувратини кўрамиз бу ерда. Тўрт тарафда тадорик. Залга кираверишда китоб савдоси ташкил қилинаяпти. Депутат маънавий бой бўлиши керак. Китобсиз маънавиятни тасаввур қилиб бўладими?

Залнинг тўрида қатор компьютерлар ўрнатилган. Унинг атрофида бир талай қизлар куймалашиб туришибди. Бир оз ҳаяжон қуршовида. Бугунги куннинг асосий нуқтаси шу ерда кечади. Бу ерда депутатлар рўйхатга олинади.

– Ҳаяжонланяпсизларми, қизлар? – сўраймиз улардан. – Шошиб қолмайсизларми?

– Ҳаяжонланяпмиз, лекин шошиб қолмасак керак. Ишимизни пухта биламиз.

Биз тонгги тараддуд таассуроти теварагида андармон бўлиб турганимизда, бирин-кетин депутатлар кириб кела бошлашди.

Уларни четдан кузатамиз. Ҳар бирининг юз-кўзида чуқур ҳаяжон зоҳир. Бу, аввало, янги сессия олдидаги туйғулар жунбуши. Иккинчидан, эл-юрт ишончи олдида масъулият ҳаяжони.

Депутатлардан бир нечтасини суҳбатга тортамиз.

Худойберди БОЙМУРОДОВ, 122-Тайлоқ сайлов округи:

– Аввало, сессияда қабул қилинадиган ёки қўшимча ва ўзгартиришлар киритиладиган Қонун лойиҳаларининг барчаси халқ фаровонлиги, келажаги, юрт равнақи учун қаратилган. Шу маънода, сессия кун тартибига киритилган ҳар бир масала аҳамиятли. Шахсан мен Жисмоний тарбия ва спорт, фуқаролар муҳофазаси тўғрисидаги қонунлар бўйича ўз таклиф ва мулоҳазаларимни бердим. Шу ўринда бир нарсани айтиб ўтмоқчи эдим. Президентимиз Ислом Каримов депутатларнинг назорат-таҳлил фаолияти устуворликлари тўғрисида бежиз айтмадилар. Қонунларнинг жойларда тўла амалиётига эришсакгина, ўз мақсадимизга етган бўламиз. Бу борада ҳар бир депутат ўзини масъул деб билиши керак.

Алиқул ЭРДОНАЕВ, 231-Кўкдала сайлов округи:

— Сессия кун тартибига бозор иқтисодиётини янада ривожлантириш учун хизмат қилувчи қонунлар киритилган. Мен «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуннинг янги таҳрирдаги лойиҳаси ҳақида тўхталиб ўтмоқчиман. Мазкур қонун мамлакатимизда тадбиркорликни ривожлантириш учун муҳим аҳамият касб этади деб ўйлайман. Мазкур қонун бўйича «аудитор жавобгарлиги»нинг жорий этилиши аудиторлик фаолияти масъулиятини янада оширади. Яна қонун бўйича вазирликлар, ассоциациялар қошида аудиторлик ташкилотлари тузиш таъқиқланади. Бу аудиторлар мустақиллигини таъминлайди.

Замирахон ОХУНОВА, 179-Чорсу сайлов округи:

— Шифокорлигим, ҳам Олий Мажлис Атроф-муҳит ва табиатни муҳофаза қилиш масалалари қўмитаси аъзоси бўлганлигим учун «Экологик экспертиза тўғрисида»ги ҳамда «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Қонун лойиҳаларига алоҳида эътибор бердим. Уларга оид ўз таклиф ва мулоҳазаларимни билдирдим. Тараққиёт, ривожланиш атроф-муҳитга, инсонга таъсир кўрсатмаслиги керак. Шу маънода мазкур қонунлар, улар қаторида сессия кун тартибига киритилган бошқа барча масалалар ҳам муҳим аҳамиятга эга. Чунки уларнинг барчасида инсон омили ётади.

* * *

Биз яна кўплаб депутатлар билан мулоқотда бўлдик. Турли фикр-мулоҳазалар билдиришди. Лекин бир жиҳатдан уларнинг барчаси якдил. Барчаси халқ кори, мамлакат истиқболи учун камарбаста. Зеро, халқ ишончи деб аталмиш кўзгу ҳамиша уларнинг кўз ўнгида. Энг асосийси, шу кўзгуга гард юқмасин.

Асқар ШОКИР,
«Халқ сўзи» мухбири.
СУРАТДА: депутатлар учрашганда...
Нўъмонжон МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ЎЗБЕКИСТОНДА ИСЛОМИЙ УЙҒОНИШ

Янги минг йиллик арафасида бўлиб ўтган Парламент ва Президент сайловлари Ўзбекистоннинг демократик ривожланиш йўлидан изчил боришида муҳим бир босқичдир.

Маълумки, ушбу сиёсий жараёнда кўпгина хорижий давлатлар ва нуфузли халқаро ташкилотларнинг кўп сонли кузатувчилари ҳам иштирок этдилар. Таклиф қилинганлар орасида машҳур аллома Шайх Хишам Қаббоний жаноблари раислик қилувчи Америка Ислом Олий Кенгашининг делегацияси ҳам бор эди.

Ўзбекистон Президенти сайлови кузатувчиларда катта қизиқиш уйғотди, жаҳон оммавий ахборот воситаларида ушбу воқеани шарҳловчи кўпгина таҳлилий мақолалар чоп этилди. Жумладан, Америка Ислом Олий Кенгаши делегацияси аъзолари ҳам, ўз ватанларига қайтиб боргач, республикамизда бўлиб ўтган сайловлар ҳамда Ўзбекистон мусулмонларининг кундалик ҳаёти тўғрисида кўнгилларида туғилган фикр-мулоҳазаларини матбуотда баён этдилар. «The Muslim» Америка журналининг сўнгги сонларидан бирида Америка Ислом Олий Кенгаши Бош котиби, доктор Ҳедия Мираҳмадийнинг «Ўзбекистонда Исломий уйғониш» номли мақоласи босилиб чиқди.

Америка мусулмонлари жамоатчилиги катта қисмининг вакиллари сифатида, деб ёзади доктор Ҳедия Мираҳмадий, Америка Ислом Олий Кенгаши делегациясига фақат Ғарб андозаларидан келиб чиқиб эмас, балки энг аввало, Ислом дини тарихи ва унинг тамойилларига таяниб Ўзбекистондаги Президент сайловига мустақил баҳо бериш имконияти яратилди. Америка Ислом Олий Кенгаши делегацияси аъзолари Ўзбекистонга ташрифлари мобайнида ўзларига кўрсатилган ғоятда илиқ ва самимий муносабатдан беҳад мамнун бўлдилар.

Биз мусулмон қавмига мансуб фуқаролар сифатида, асосий аҳолиси мусулмонлардан иборат бўлган ушбу мамлакатни бошқараётган ҳукумат адолат ва тартиб-қоидаларнинг исломий анъаналарига амал қилаяптими, деган саволга жавоб топишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйдик. Ва шунга ишончимиз комил бўлдики, Ўзбекистонда бундай андозаларга тўла-тўкис риоя қилинмоқда экан.

Мақола муаллифи Ўзбекистонда тўғридан-тўғри сайлов ҳуқуқи асосида яширин овоз бериш йўли билан халқнинг ўзига Йўлбошчи танлаш хоҳиш-иродаси хусусида тўхталади. Ислом андозаларига кўра ҳам, дейди у, сайловда халқнинг ҳақиқий кўпчилик овозига эга бўлган номзодгина раҳнамо сифатида қонуний тан олинади.

Мақолада Ўзбекистонда сайловлар пайтидаги овоз бериш жараёни таҳлилига ҳам алоҳида эътибор қилинган.

Ўзбекистонда, дейилади мақолада, бутун мамлакат аҳолиси сайловга қатнашиб, бир кун ичида овоз беришга улгурдилар. Республиканинг барча туманларида сайлов участкалари ташкил этилган. Ҳар бир сайловчининг исми-шарифи, манзили олдиндан тайёрланган рўйхатларга киритилган. Сайловда овоз бериб бўлгач, сайловчининг номи рўйхатдан ўчирилади. Бундай тартиб овоз беришдаги ҳар қандай тартиб бузилишларнинг олдини олади. Сайловчилар ҳар бири алоҳида ажратилган хоналарга кириб, муҳрланган сайлов қутиларига ўз бюллетенларини ташлайдилар. Овоз бериш жараёнида сайловчиларни номзодларнинг бирортаси учун зўрлаб овоз беришга олиб келувчи тазйиқ кўрсатиш ҳолатлари зинҳор кўзга ташланмади.

Америка Ислом Олий Кенгаши вакиллари олдиндан келишувларга бормай, ҳеч бир огоҳлантиришларсиз шаҳарлардаги бир неча туман сайлов участкаларига бориб, ҳақиқий аҳвол билан танишдилар. Уларнинг ҳар бирида сайлов участкалари раислари сайловнинг бориши тўғрисида кузатувчиларга ахборот бердилар, рўйхатга олинган сайловчиларнинг қайси вақтда қанча миқдори овоз беришга улгурганлиги тўғрисида зарур маълумотлар билан бизларни таништирдилар.

Ўрта ҳисобда овоз бериш ҳуқуқига эга бўлган аҳолининг 70 фоизи кун пешинга оғмасдан ўзлари хоҳлаган номзод учун овоз беришга улгурганлар.

(Давоми 2-бетда).

ОЛИЙ МАЖЛИС ҚЎМИТА ВА КОМИССИЯЛАРИДА

Кеча Олий Мажлис Атроф-муҳит ва табиатни муҳофаза қилиш масалалари қўмитасининг йиғилиши бўлиб ўтди. Қўмита раиси Қ.Жумабеков бошқарган ушбу йиғилишда сессия кун тартибига киритилган масалалар муҳокама қилиниб, бир овоздан маъқулланди.

Қўмита аъзолари сессия муҳокамасига тавсия этилаётган «Экологик экспертиза тўғрисида», «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонун лойиҳалари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг раиси тўғрисидаги масалалар юзасидан ўзаро фикр алмашдилар.

Шунингдек, йиғилишда Олий Мажлис Кенгашининг «Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг 1999 йилдаги иши тўғрисида»ги масала кўриб чиқилган мажлиси ҳақидаги ахборот ҳам тингланди. Йиғилиш сўнгида қўмитанинг иш режаси муҳокама қилиниб, кўриб чиқилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

* * *

Шу куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитасининг ҳам йиғилиши бўлиб ўтди. Уни мазкур қўмита раиси А. Турсунов олиб борди.

Йиғилишда иккинчи чақириқ Олий Мажлиснинг иккинчи сессияси кун тартибига киритилган масалалар, қўмитанинг иш режаси ва Ўзбекистон Республикасининг «Фуқаролар муҳофазаси тўғрисида»ги қонун лойиҳаси кўриб чиқилди.

Кун тартибига киритилган масалалар юзасидан қўмита раиси ўринбосари И. Собиров ахборот берди ва тегишли қарорлар қабул қилинди.

* * *

Олий Мажлис Аграр, сув хўжалиги масалалари ва озиқ-овқат қўмитасининг йиғилишини қўмита раиси И. Қаландаров олиб борди.

Йиғилишда сессия кун тартибига киритилаётган масалалар кўриб чиқилди. Қўмита аъзолари «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси қўмиталари ва комиссияларининг Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг иккинчи чақириқ, Олий Мажлис биринчи сессиясидаги маърузасидан келиб чиқадиган 2000-2002 йилларга мўлжалланган қонунчилик ва назорат фаолиятининг устуворликлари тўғрисида», «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги қонун лойиҳалари, шунингдек, сессия кун тартибига киритилаётган бошқа масалалар юзасидан қизғин фикрлашдилар. Сўнгра қўмита аъзолари ушбу муҳим ҳужжатлар мамлакатимиз ҳаётида муҳим ўрин тутишини таъкидлаб, маъқулладилар, кўриб чиқилган масалалар бўйича тегишли қарорлар қабул қилинди.

* * *

Вақт нуқтаи назаридан қараганда, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Норматив-ҳуқуқий атамалар комиссиясининг йиғилиши узоқ давом этмади. Лекин анчайин кўтаринки руҳда ўтди. Қизғин баҳс-мунозараларга бой бўлди. Энг муҳими, йиғилишда жўяли таклиф-мулоҳазалар ўртага ташланди. Чунончи, комиссия раиси М. Миралимов амалга оширилган ва олдинда турган вазифалар хусусида сўз юритаётиб, ҳамон матбуот саҳифаларида, турли ташкилот-муассасалар фаолиятида айрим меъёрий-ҳуқуқий атамалар нотўғри қўлланаётганини эслатди. Келгусида бундай ҳолларга чек қўйиш учун янги ва ислоҳ қилинган атамаларнинг алифбо бўйича тартибга келтирилган луғатини яратиш давр талаби эканлигини таъкидлади. Бу каби хайрли ва масъулиятли вазифаларни адо этишда, одатдагидек, Олий Мажлиснинг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг Атамалар қўмиталари билан биргаликда бамаслаҳат иш юритиш мақсадга мувофиқлиги уқтирилди.

Йиғилишда иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи сессияси кун тартибига киритилаётган қонун лойиҳалари маъқулланди. Шунингдек, комиссиянинг 2000 йилги иш режаси тасдиқланди. Муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

* * *

Бўлиб ўтган Олий Мажлис Ёшлар ишлари комиссияси йиғилишини комиссия раиси Ф.Абдухолиқов олиб борди. Унда дастлаб сессия кун тартибига қўйилаётган масалалар муҳокама қилинди ва комиссия аъзолари томонидан маъқулланди. Комиссиянинг яқин йилларга мўлжалланган иш режаси, ўтган вақт давомида комиссия томонидан қилинган ишлар ва жорий йил иш режасига масъуллар тайинлаш тўғрисида комиссия раиси ахборот берди.

Ундан сўнг сессия муҳокамасига янги таҳрирда киритилаётган «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги қонун лойиҳаси муҳокама қилинди. Бу ҳақда комиссия аъзоси Ҳ.Абдураимов йиғилганларга ахборот берди. Комиссия аъзолари янги таҳрирдаги қонун лойиҳаси ҳақида ўз фикр-мулоҳазалари ва таклифларини билдирдилар. Йиғилишда кўрилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Ўз мухбирларимиз.

ҲАР БИР ЛОЙИҲА МУҲИМ ВА ДОЛЗАРБ

Бизнинг қўмитамиз томонидан Олий Мажлис иккинчи сессияси муҳокамасига 3 та қонун лойиҳаси киритилаётган бўлиб, улардан бири «Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида» деб аталади. Бу янги таҳрирдаги Қонун лойиҳаси нима учун зарур?

Аввало, шуни таъкидлаш керакки, «Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида»ги Қонун бундан тўққиз йил аввал қабул қилинган эди. Тажриба шуни кўрсатдики, мазкур Қонун иқтисодиётни, шу жумладан, ташқи иқтисодий фаолиятни бошқаришнинг маъмурий-буйруқбозлик усулларидан бозор усулларига босқичма-босқич ўтиш чоғида, яъни иқтисодий ислоҳотларнинг дастлабки босқичларида ижобий аҳамият касб этди.

Ўтган давр мобайнида мамлакатимизда, шунингдек, ушбу Қонунни тартибга солишга бевосита ёки билвосита дахлдор бўлган бир қатор бошқа қонунлар ҳам қабул қилинди. «Божхона тарифи тўғрисида», «Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг кафолатлари ва чоралари тўғрисида», «Тадбиркорлик ва тадбиркорлар фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги қонунлар, Божхона ва Солиқ кодекслари шулар сирасига киради.

Бироқ жамиятда юз берган ўзгаришлар, иқтисодиётни эркинлаштириш ва ислоҳотларни янада чуқурлаштириш йўлини изчил олиб бориш, Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётининг жаҳон иқтисодий тизимига интеграциялашуви учун қўшимча шарт-шароитлар яратиш — буларнинг бариси ташқи иқтисодий фаолиятни тартибга солувчи миллий қонун ҳужжатларини жаҳон савдо тизими нормалари ва қоидаларига мослаштириш мақсадида янги таҳрирдаги Қонунни қабул қилишни талаб этди.

Янги таҳрирдаги қонун лойиҳаси 31 та моддадан иборат (амалдаги Қонунда 20 та модда мавжуд эди). Унга ташқи иқтисодий фаолият субъектларининг эркинлиги ва иқтисодий мустақиллиги; савдо-иқтисодий муносабатларни амалга оширишда камситишларга йўл қўймаслик; ташқи иқтисодий фаолият субъектларининг ўз ҳуқуқлари ва манфаатларига дахлдор ахборотларни олиш эркинлиги; Ўзбекистон Республикаси халқаро шартномаларининг амалдаги қонун ҳужжатлари қоидаларидан устуворлиги каби янги қоидалар киритилган.

Хорижий шериклар билан ўзаро фойдали иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиришга қаратилган ҳаракатлар сифатида ташқи иқтисодий фаолиятни амалга оширишнинг асосий шакллари ҳам белгилаб берилган. Халқаро иқтисодий ва молиявий ҳамкорлик, ташқи савдо фаолияти, чет эл инвестицияларини жалб этиш, Ўзбекистон Республикасидан ташқаридаги инвестиция фаолияти шулар жумласидандир.

Қонун лойиҳасида, шунингдек, ташқи иқтисодий фаолият субъектларининг Ўзбекистон Республикасидан ташқарида ўз ваколатхоналари, филиаллари ва бошқа алоҳида бўлинмаларини очишдан хабардор қилиш тартиби ҳам мустаҳкамлаб қўйилган.

Ташқи иқтисодий фаолият субъектлари ва қатнашчиларининг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари кафолатига бағишланган моддалар, айниқса, лойиҳанинг энг муҳим нормалари ҳисобланади. Чунончи, низоларни ҳал қилиш учун қўлланилаётган ҳуқуқнинг судга дахлдорлигини аниқлашда амалдаги Қонундан фарқли равишда шартнома қоидаларига устуворлик берилади.

Қонун лойиҳасини тайёрлаш жараёнида ЮСАИД (Халқаро тараққиёт бўйича Америка агентлиги), ГТЦ (Техникавий ҳамкорлик бўйича Германия жамияти) ва КЕС (Европа Иттифоқи Комиссияси)нинг эксперт баҳолари ва хулосалари эътиборга олинган.

Мазкур лойиҳани ишлаб чиқишда тегишли вазирликлар, қўмита ва банкларнинг мутахассислари қатнашдилар.

Энди яна бир Қонун лойиҳаси — «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг лойиҳаси хусусида тўхталадиган бўлсак, у бугунги кунда энг долзарб масалалардан ҳисобланади. Гап шундаки, мамлакатимиз раҳбарияти томонидан кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектлари сонини 2 баробар кўпайтириш, уларнинг ялпи ички маҳсулот ҳажмидаги улушини 25 фоизга етказиш вазифаси ўртага қўйилди. Бу мақсадга, албатта, кичик ва ўрта бизнесга эркинлик бермасдан туриб, тадбиркорлик фаолиятининг эркинлигини кафолатламасдан эришиб бўлмайди.

Янги Қонун лойиҳаси 6 боб ва 51 моддадан иборат. Хўш, унинг асосий жиҳатлари ва янги нормалари нималардан иборат?

Унда нафақат кичик ва ўрта бизнес субъектлари, балки якка тартибда иш юритувчи тадбиркорлар фаолияти турлари ҳам аниқ-равшан тавсифлаб берилган. Хусусан, якка тартибдаги фаолият билан шуғулланувчи тадбиркорлар давлат рўйхатига олингани дан сўнг солиқ органлари ва Ижтимоий таъминот вазирлигининг «Пенсия» жамғармаси бўлинмаларида ҳам ҳисобда туришлари кўзда тутилган.

Қонун лойиҳасининг алоҳида 18-моддасида эса тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг конституциявий кафолатлари белгилаб қўйилган. Бундан ташқари, тадбиркорлик субъектларига ўз маҳсулотларини эркин сотишлари, даромадлари (фойдали) ва пул маблағларини эркин тасарруф этишлари бўйича ҳам кафолатлар берилган. Айни чоғда тадбиркорлар мулкий ҳуқуқ кафолатларидан фойдаланган ҳолда, хомашё, товарлар ва хизматлар бозорига эмин-эркин кириб боришлари мумкин. Деҳқон ва фермер хўжаликлари эса ер участкаларида етиштирилган ҳосилни эркин тарзда сотишлари билан бир қаторда моддий техника ресурслари, уруғлик, дарахт кўчатлари, наслдор қорамоллар ва сув билан таъминланадилар.

Қонун лойиҳасининг 30-моддасига мувофиқ, тадбиркорлик фаолиятининг устувор йўналишларини ривожлантириш учун давлат томонидан бюджетдан ташқари фонд маблағларидан имтиёзли кредитлар ажратилади.

Янги Қонун лойиҳасининг муҳим жиҳатларидан яна бири шуки, унда тадбиркорлик субъектларини ҳуда-беҳуда текшириш жараёнлари ҳам чеклаб қўйилган.

Умуман, бугун ўз ишини бошлайдиган Олий Мажлис иккинчи сессиясида қатор ҳужжатлар қаторида мазкур қонунларнинг қабул қилиниши мустақил республикамиз тараққиёти учун муҳим аҳамият касб этади, деб ўйлайман.

М. УМАРАЛИЕВ,
Олий Мажлис Иқтисодиётни ислоҳ қилиш масалалари ва тадбиркорлик қўмитаси раиси.

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси иккинчи сессиясининг очилиши тўғрисида

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи сессияси бугун, 25 май куни эрталаб соат 10.00 да Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг мажлислар залида очилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг депутатлари диққатига

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг депутатлари бугун, 25 май куни эрталаб 8.30 дан 10.00 га қадар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида рўйхатга олинадилар.

ЧЎЛ ИПАГИ

Улуғнор тумани пиллакорлари хориждан келтирилган минг қутиси ипак қуртидан 48 тонна аъло сифатли саноат хомашёси териб олишди. Режа вилоятда биринчи бўлиб адо этилди. Ҳосилдорлик ҳар қути ҳисобига ўртача 52 килограммданга тўғри келди.

Деҳқончиликнинг илк ҳосилидан баракали хирмон уйилишида «Мингбулоқ», Мирзаахмедов номли жамоа хўжаликлари пиллакорларининг ҳиссаси катта бўлди.

Ипак тола ижодкорлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, яна 4 тонна пилла йиғиштириб олишга киришдилар. Вилоят хўжаликларида пилла топшириш қизғин давом этмоқда.

Ўз мухбиримиз.

ЎЗБЕКИСТОНДА ИСЛОМИЙ УЙҒОНИШ

(Давоми. Боши 1-бетда).

2000 йилнинг 10 январида Марказий Сайлов комиссияси ўтказган матбуот конференциясида Ўзбекистон фуқароларининг 95 фоизи сайловда овоз берганлиги эълон қилинди. Улардан 91 фоизи Президент Каримовни ёқлаб овоз бердилар.

Булардан кўриниб турибдики, дейди мақола муаллифи, Ғарб мамлакатларида Ўзбекистондаги сайлов кампанияси шаънига билдирилган танқидий мулоҳазалар ҳеч бир асосга эга эмас. Ҳар бир номзод ўз ватандошларидан қанча овоз олиш имкониятига эга бўлса, шунга муваффақ бўлди. Модомики, ўзбекистонликлар (уларнинг 88 фоизи эса мусулмонлардир) кўпчилик овоз билан Президент Каримовнинг йўлбошчилигини эътироф этган экан, нега энди америкалик мусулмонлар жамоаси ҳам буни эътироф этмаслиги керак?

Бундан ташқари, бўлиб ўтган сайловнинг мутлақо қонуний эканлигини Америка Ислом Олий Кенгаши вакиллари сайловчилар билан ўтказган мулоқотлари пайтида уларнинг ўз танлаган номзодлари тўғрисида билдирган шахсий фикрлари ҳам тўла тасдиқлайди. Бу мулоқотлар таржимонлар аралашувисиз, юзма-юз ҳолатда, сайловчиларнинг ўз она тилида, ҳукуматнинг у ёки бу вакили ёки масъул шахслар гувоҳлигида олиб борилди. Эришилган натижалар эса ажойиб эди. Биз ким билан суҳбатлашмайлик, улар якдиллик билан Президент Каримовнинг номзодини маъқуллаб ва ҳимоя қилиб, ўз фикрларини изҳор этдилар.

Президент сайлови кунларида мамлакатда ижтимоий барқарорлик, осойишталикни таъмин этган кўпгина омиллар, Кавказ ва Марказий Осиёнинг ўзидаги айрим ҳудудларда содир этилаётган тартибсизликлар ва хунрезликларга ўхшаш ҳолатларнинг бу ерда юз беришига йўл қўйилмаётганлиги ҳоллари тилга олинди.

Суҳбатлар чоғида Чеченистон, Доғистондаги урушлар ва озарбойжон — арман ихтилофлари эсланди. Суҳбатдошларимизнинг барчаси Ўзбекистоннинг бошига шундай кулфат тушмаганидан беҳад мамнунлигини яширмадилар.

Суҳбатларда, шунингдек, Президент Каримовнинг ўз мамлакати дахлсизлигини сақлаб, унинг мустақил ривожланишини таъминлагани ҳолда Россия ҳукумати билан дўстона муносабатлар ўрнатганлиги масалалари ҳам тилга олинди.

Президент Ислом Каримовнинг Ислом динининг бой маънавий мероси ва асрий анъаналарини қайта тиклаш ҳамда ривожлантириш йўлида кўрсатаётган олийжаноб саъй-ҳаракатлари Ўзбекистон аҳолиси учун энг муҳим неъматдир. Ким билан суҳбатлашмайлик, улар Каримов раҳнамолигида қадимий табаррук зиёратгоҳлар қайта тикланиб, обод бўлаётганлигида, Ислом таълими марказлари бунёд этилаётганлигида Каримовнинг хизматлари ҳақида гапирдилар. Мамлакатда Исломий уйғонишнинг муборак натижаларини ўзбекистонликлар эҳтиром ила Ислом Каримов номи билан бевосита боғлайдилар.

КАРИМОВ — «БИЗНИНГ ОТАМИЗ»

Бир фуқаро биз билан суҳбатда шундай деди: «Ислом — бу инсоннинг номидагина зуҳур топган эмас, Ислом — унинг қалбидадир. Бу муҳтарам зот Марказий Осиё ва Кавказ ҳудудида Ислом дини тўғрисида китоб ёзган ягона Президентдир. Сиз шуни тушунишингиз лозимки, у бизнинг фақат Президентимизгина эмас, отамиз ҳамдир».

У ҳақ эди. Биз, Америка Ислом Олий Кенгаши вакиллари, Президент номига уни қўллаб-қувватлаб битилган мактублар ва шошилинчномалар ғоятда кўп келаётганлигини кўриб унинг ҳақлилигига ишонч ҳосил қилдик. Мана шундай вазиятда Президент Ислом Каримов шаънига сафсата ёғдирувчи мақолалар билан кўпгина АҚШ мусулмонлари қатори бизни ҳам чалғитиб келишганини катта таажжуб билан англадик. Баъзи бир кимсалар уни Ислом динининг душмани деб кўрсатишгача бориб етдилар. Шу боисдан ҳам биз Президент Каримовнинг диний соҳадаги фаолиятини ўз кўзимиз билан кўриб, ишонч ҳосил қилиш муддаосида бу заминга келдик. Бунинг учун бизга барча имкониятларни яратиб беришди. Самарқанд ва Бухоро шаҳарларига сафар қилдик.

Америка Ислом Олий Кенгаши вакиллари, энг аввало, Тошкентдаги янги Ислом университетида бўлдилар. Бу масканда талабалар Ислом фиқҳшунослигининг барча қирраларини ўрганаяптилар, улар Қуръонни араб тилида мутолаа қиладилар, тафсир, ҳадис ва уларнинг шарҳларини, замонавий араб тилини ўзлаштираяптилар. Бу талабалар университетни тамомлагач, диний илм бўйича диплом олиб, «Олим» унвонига мушарраф бўладилар. Бу ерда қизлар ҳам илмий даража олиш мақсадида таълим олмоқдалар.

ЎЗБЕКИСТОН АҲОЛИСИНИНГ ЖУДА КАТТА ҚИСМИ ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАЙДИ

Шундан кейин Америка Ислом Олий Кенгаши вакиллари Тошкент Ислом институтини бориб кўрдилар. Бу ерда бутун дунёдан, жумладан, МДҲ ва Оврўпо давлатларидан талабалар келиб, таҳсил олишмоқда.

Институт ўқув қўлланмалари ва анъанавий исломий манбалардан олинган бошқа матбаа намуналарини ўзида нашр этиш шароитига эга. Муаллимларнинг барчаси ўзбек миллатидан ва улар олий диний таълимни ўз мамлакатларида олишган ёки Миср Араб Республикасидаги машҳур Ал-Азҳар каби, шунингдек, Триполи ва Дамашқдаги Ислом олий ўқув юртларида илмий даражалар олишга муваффақ бўлганлар. Мазкур институт дастурига биноан, 10 га яқин талаба ҳар йили «Қуръон ҳофизи» унвонини олиш учун махсус таҳсил кўради. Институт талабалари 4 йиллик ўқув дастурини тамомлаб, барча тилларни, жумладан, араб, турк, форс ва ўзбек тилларини тўла ўзлаштириб, тегишли диплом оладилар. Институтни тугатишгач, улар Тошкент Ислом университетида яна 4 йил таҳсил олиб, «Олим» унвонига эришадилар. Коммунистлар ҳукмронлиги даврида бу икки Ислом олий ўқув даргоҳларининг биттаси умуман бўлмаган, иккинчиси қаттиқ назорат остида фаолият кўрсатарди. Президент Каримов эзгу саъй-ҳаракатлари туфайли бугун мана шу даражага эришилди.

Мазкур ўқув юртлари бевосита ҳукумат томонидан, шунингдек, қўшимча ва хайрия жамғармалари маблағи ҳисобига молиявий таъминланади.

Мамлакатда масжид ва мадрасаларнинг кўплиги кишида алоҳида таассурот қолдиради. Эҳтимол, республиканинг турли ҳудудларида минглаб масжид ва мадрасаларнинг бунёдга келганлиги Ўзбекистонда Исломий уйғонишнинг энг мафтункор жиҳатларидан биридир.

Биз Самарқанднинг қоқ марказида жойлашган Регистон майдонида ҳам бўлдик. Президент Каримов қудратли ҳукмдор Амир Темур авлодлари томонидан бунёд этилган бу майдонни тиклаш учун ўн минглаб доллар маблағ ажратди. Регистон майдонидаги масжид ва мадраса коммунистлар томонидан қарийб бузиб ташланган эди. Шу боисдан айни кунларда ҳам бу ерда улкан миқёсдаги қайта тиклаш ва таъмирлаш ишлари олиб борилмоқда. Масжиднинг гумбази, шифти ва ташқи кўринишларини таъмирлаш учун 80 килограмм соф олтин ажратилди.

Биз Президент Каримов ташаббуси билан яратилган шариат, тасаввуф ва фиқҳ бўйича Ислом таълимотининг 9 буюк пиру алломалари хотирасини абадийлаштирувчи табаррук қадамжоларни зиёрат қилдик. Бутун дунёдан Ўзбекистонга келган меҳмонлар ва аҳли талаба бу зиёратгоҳларга албатта қадам ранжида этишиб, ўтган улуғ сиймолар хотирасига эҳтиром изҳор этадилар.

Ўтмишда мазкур қадамжолар деярли бузиб ташланган эди. Одамлардаги диний эътиқодни сўндириш, Ислом дини ва маданияти билан боғлиқ бой меросни йўқотиш мақсадида ана шундай қабоҳатларга йўл қўйилди. Бироқ истиқлол даврида Ўзбекистонда ўтмишнинг бу оғир асоратларига барҳам берилиб, топталган табаррук жойлар қайта тикланмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Диний ишлари бўйича қўмитанинг яқиндан кўрсатган ёрдами туфайли Америка Ислом Олий Кенгаши вакиллари 9 улуғ аллома — Шайх Убайдулло Аҳрор, Имом Бухорий, Шайх Абдулхолиқ Ғиждувоний, Шайх Ориф Ривақий, Шайх Хожа Маҳмуд ал-Инжир Фарғоний, Шайх ар-Ромитоний, Шайх Муҳаммад Бобо Сомосий, Шайх Саид Амир Кулол, Шайх Муҳаммад Баҳоуддин Нақшбандиннинг мақбараларини зиёрат қилдилар.

Ҳар бир вилоятда бизни ўша ернинг ўз имом-хатиблари, жумладан, Самарқанд шаҳри имом-хатиби ва Бухоро шаҳри имом-хатиби кутиб олиб, ҳамроҳ бўлдилар. Улар ҳар бир қадамжонинг тарихига доир маълумотлар, қизиқарли ривоятларни бизга сўзлаб бердилар, маҳаллий масжидларнинг имомлари билан мулоқотларимизга имконият яратдилар.

Биз республика бўйлаб сафаримизда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитанинг бўлим бошлиғи Муҳаммадбобур Йўлдошев тимсолида ўзимизга ажойиб ҳамроҳ ва мароқли суҳбатдош ҳам топдик, дейишдан мамнунмиз.

МУФТИЙ ҲАЗРАТЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

Ўзбекистон мусулмонлари диний идораси раиси, муфтий Абдурашид қори Баҳромов жаноби олийлари билан учрашув пайтида биз Ўзбекистон мусулмонлари ҳаёти тўғрисида муфассал маълумот олишга мушарраф бўлдик.

Мустақиллик йилларида республиканинг барча асосий туманларида 2000 дан зиёд янги масжид қурилди. Кейинги йилларда, 10 та мадраса, шунингдек, Тошкент Ислом университети бунёд этилди, юзлаб ўзбек талабалари эса чет эллардаги нуфузли диний илм марказларида таълим олмоқдалар ва малака оширмоқдалар. Ҳар йили 4000 нафарга яқин мусулмон аҳли Ҳаж ва Умра сафарларига йўл олмоқдалар. Шўро тузуми даврида эса бундай сафарларга йилида атиги 2 нафар кишигагина рухсат этилган.

Сўзимиз ниҳоясида сидқидилдан эътироф этиб айтмоқчимизки, биз янги Ўзбекистоннинг ҳар тарафлама барқ уриб ривожланаётганини ўз кўзимиз билан кўриб, бошимиз осмонга етди. Астойдил ишонамизки, янги юз йилликда Ўзбекистон ислоимий меросни сақлаш ва бойитиш соҳасида, мусулмон маданияти ва анъаналарини тубдан ривожлантириш жабҳасида асосий мамлакатлардан бирига айлангусидир. Буюк Ислом тарихи ва таълимоти аждодларимизнинг исломий мероспари анъаналарини асраб-авайлаб келмоқда. Буларнинг барчаси Америка мусулмон жамоатчилигининг эътирофи ва эътиборига муносибдир.

Доктор Ҳедия МИРАҲМАДИЙ,
Америка Ислом Олий Кенгаши Бош котиби.
«The Muslim» Spring 2000.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Вазирлар Маҳкамаси Ижтимоий мажмуининг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда республикамиз ижтимоий ҳаётига тегишли долзарб масалалар кўриб чиқилди. Йиғилишда мутасадди вазирлик, идора ва ташкилотлар раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раисининг, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосарлари иштирок этди.

Йиғилиш кун тартибидан жой олган дастлабки масала – болаларнинг ёзги дам олишини ташкил этиш билан боғлиқ ишларнинг аҳволи тўғрисида республика касаба уюшмалари федерациясининг раиси Д.Жаҳонгированинг ахбороти тингланди. Таъкидландики, мамлакатимизда бу йил болаларнинг ёзги дам олишини кўнгилдагидек ташкил этиш учун шарт-шароит яратиш билан боғлиқ ишларни амалга оширишга ҳар қачонгидан кўра эртароқ киришилган. Жумладан, шу кунгача оромгоҳларнинг аксарияти мавсумга тайёрлаб қўйилди. Бу йил барпо этилган ўн учта янги замонавий оромгоҳ болаларни ўз бағрига олади. Айни пайтда жойларда маҳаллий ҳокимлик органлари, мутасадди ташкилот ва идоралар болаларнинг дам олишини ташкиллаштириш борасида зарур чора-тадбирларни кўрмоқда.

Шу билан бирга бу борада ҳали камчилик ва муаммолар ҳам кам эмас. Текширишлардан маълум бўлдики, ҳисоботларда ёзги мавсумга шай, деб кўрсатилган оромгоҳларнинг тўқсонга яқини болаларни қабул қилиб олишга ҳамон тайёр эмас. Соя-салқин тоғлар бағрида жойлашган кўпгина оромгоҳларга борадиган йўллар талабга жавоб бермайди. Дам олиш масканларининг аксарияти алоқа воситаларига эга эмас. Ичимлик сув таъминотини ҳам ҳамма ерда кўнгилдагидек, деб бўлмайди. Йиғилишда бу борадаги мавжуд камчилик ва муаммоларни тезда бартараф этиш юзасидан тегишли вазирлик ва ташкилотлар раҳбарларига зарур топшириқлар берилди.

Шунингдек, йиғилишда мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов ташаббуси билан қабул қилинган "Соғлом авлод" Давлат дастурининг ижроси билан боғлиқ масала ҳам кўриб чиқилди. Дастурда белгиланган режаларни амалга ошириш борасида барча куч ва имкониятлар ишга солинаётгани қайд этилди. Шу мақсадлар учун республика ва маҳаллий бюджетдан ҳамда ҳомийлик маблағлари ҳисобидан ўн етти миллиард сўм жалб этилди. Лекин жойлардаги мутасадди ташкилотлар раҳбарларининг сусткашлиги туфайли кўзда тутилган ишлар ҳамма жойда ҳам кўнгилдагидек бажариляпти, деб бўлмайди. Йиғилишда бу борадаги ишларни жадаллаштириш зарурлиги алоҳида таъкидланди.

Маълумки, Янги йил арафасида бошланган Президент Арчаси билан боғлиқ тадбирлар мамлакатимизда Болалар санъат фестивалига айланиб кетди. Ўтказилган тадбирларда беш юз мингта бола иштирок этди. Республикамизнинг барча ҳудудларида ҳақиқий санъат байрамига айланган тадбирлар кўпдан-кўп иқтидорли ёшларнинг кашф этилиш имконини берди. Болалар ижодиётининг ажойиб намуналари, янги-янги қўшиқлар яратилди. Шу боис 1 июн – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни ва "Соғлом авлод йили"га бағишланган Республика 1-болалар санъат фестивалининг якуний босқичи пойтахтимиздаги "Туркистон" саройининг ёзги саҳнасида катта тантана билан ўтказилади.

Йиғилишда республикамизда олиб борилаётган маърифий-мафкуравий тадбирларни мувофиқлаштириш, "Давлат тили тўғрисида"ги Қонунни амалга ошириш ва жойларга ном бериш билан боғлиқ масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

(ЎзА).

«ТЕЗ ЁРДАМ» ХИЗМАТИ ЯХШИЛАНАДИ

Наманганда вилоят Тез тиббий ёрдам маркази очилди. Кўп ихтисосли "Гўзал" касалхонаси ўрнида тузилган бу янги соғлиқни сақлаш муассасаси вилоятдаги энг йирик даволаш марказига айланади.

350 ўринга мўлжалланган шифохонада жаҳоннинг энг юқори талаблари даражасида тез тиббий ёрдам кўрсатиш ва даволаш учун барча шарт-шароитлар мавжуд. Янги марказда 20 та клиник-ташхис бўлимларидан ташқари, ўнга яқин турли қўшимча хизматлар фаолият кўрсатади. Зарурат туғилганда клиникада бир пайтда ўн тўрттагача жарроҳлик ишларини амалга ошириш мумкин.

Марказ вилоятнинг барча туманларига хизмат кўрсатади. Клиникада ташкил этилган ўринларнинг тўртдан уч қисми болалар ва ўсмирларни қабул қилишга мўлжалланган. Бундан буён беморларни шифохонага етказиш билан марказ тасарруфидаги "03" хизматидан ташқари санитар авиацияси хизмати ҳам шуғулланади. Марказнинг ўз вертолёт майдончаси бор. Шуни қайд этиш зарурки, Марказда беморларга бепул хизмат кўрсатилади.

Клиникада Республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги ёрдамида Германиянинг "Сименс" ва Япониянинг "Апока" фирмаларида ишлаб чиқарилган энг замонавий рентген ва функционал ташхис аппаратлари ўрнатилди. Яқинда Финляндиянинг "Медико-медикал" корпорацияси билан тузилган шартномага мувофиқ 5,5 миллион АҚШ доллари қийматига тенг замонавий ташхис ва даволаш ускуналари келтирилади.

Бироқ тиббий ёрдам сифати, энг аввало, ходимларнинг малакаси ва тайёргарлик даражасига боғлиқ. Марказнинг 20 нафар шифокори Москвада, Склифасофский номидаги тез тиббий ёрдам илмий текшириш институтида бўлиб, россиялик касбдошларининг тажрибаси билан танишди. 40 нафар тиббий ҳамшира Тошкент шаҳридаги махсус ташкил этилган курсларда қайта тайёргарликдан ўтишди.

Наманганда жаҳон андозаларига мувофиқ тиббий марказ бунёд этилишида қурувчиларнинг хизмати катта бўлди. Иншоотда асосан "Наманганқурилиш" акциядорлик жамияти ходимлари меҳнат қилишди. Уларга вилоятдаги бошқа қурилиш ташкилотлари жамоалари фаол ёрдам кўрсатди. Йирик саноат корхоналари, ташкилотлар ва хўжаликлар марказни ободонлаштиришга ўз ҳиссаларини қўшишди. Янги тиббий муассаса қурилишига ҳаммаси бўлиб 1,5 миллиард сўмга яқин маблағ сарфланди.

Тез тиббий ёрдам марказининг очилишига бағишланган маросимда сўзга чиққан Наманган вилояти ҳокими Т.Жабборов янги даволаш муассасасининг кишилар саломатлигини сақлашдаги аҳамияти катта эканлигини қайд этди.

Маросимда иштирок этган Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Т.Рисқиев бундай тез ёрдам марказлари очилиши Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш Давлат дастурини амалга оширишнинг бир қисми эканлигини таъкидлади.

А.ИВАНОВА,
Н.ХЎЖАЕВА,
ЎзА мухбирлари.

ИСЛОҲОТЛАРНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШГА ЭЪТИБОР

Жиззах вилоят ҳокимлигида қишлоқ хўжалик корхоналарини санация қилиш масалалари бўйича ҳукумат комиссиясининг кўчма мажлиси бўлиб ўтди. Унда тегишли вазирлик, идора, корпорация, қўмита ва концернлар раҳбарлари, шаҳар ва туман ҳокимлари, акциядорлик жамиятлари, санациядаги хўжаликларнинг ташқи бошқарувчилари иштирок этди.

Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари, мазкур комиссия раиси Б.Ҳамидов бошқарган мажлисда вилоятда санацияга тушган хўжаликларда молиявий соғломлаштириш борасида белгиланган тадбирлар қандай бажарилаётгани, шунингдек, ғаллани нес-нобуд қилмай йиғиштириб олиш ва ғўза парваришини кучайтириш тўғрисидаги масалалар ҳам муҳокама этилди.

Мажлисда вилоят деҳқонлари ғаллазорларда кўзланган марраии қоплайдиган даражада ҳосил етиштиргани, гарчи сув танқислиги сезилаётган бўлса-да, пахтакорлар ғўза парваришини уюшқоқлик билан олиб бораётгани таъкидланди. Бу борада ўтган йили санацияга тушган Дўстлик туманидаги Қ.Раҳимов номидаги ширкат хўжалигида амалга оширилаётган ишларга юксак баҳо берилди.

Бугунги кунда Жиззах вилоятида 25 хўжалик санацияга тушган бўлиб, уларнинг барчаси ҳам берилган имкониятдан етарлича фойдаланмаяпти. Масалан, Пахтакор туманидаги "Мирзачўл" ижара ширкат бирлашмаларида ишни ташкил этиш, ҳисоб-китоб юритиш, ерни ўз эгаларига беришда катта хатоликларга йўл қўйилган. Айниқса, хўжаликни оёққа турғазиш учун берилган маблағлар бошқа мақсадларда ишлатиб юборилгани жуда ачинарли ҳолдир. Шу боис Пахтакор тумани ҳокими У.Ямонқулов ва Мирзачўл тумани ҳокими Х.Эргашев санацияга тортилган хўжаликларнинг молиявий аҳволи билан атрофлича қизиқмаганлиги, шунингдек мазкур хўжаликларга вилоят ва республика идораларидан бириктилган вакиллар ўз вақтида амалий ёрдам кўрсатмаганлиги кескин танқид қилинди.

Мажлисда вилоятда иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш масаласи ҳам кўриб чиқилди. Ҳозиргача 72 та хўжалик мулкий пай асосида ширкат хўжаликларига айлантирилгани қайд этилди. Экин майдонлари пудратчиларга далолатнома асосида камида уч йил муддатга бириктиб берилмоқда. Жумладан, 474 минг гектар майдоннинг 66 фоизи шартнома асосида 12 минг 913 оила ва пудратчига бўлиб берилди. Фермер хўжаликлари ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 775 тага кўпайди.

(ЎзА).

Беғараз ёрдам

ДЎСТ БОШИГА ИШ ТУШСА...

Тожикистон пойтахти Душанбе шаҳридаги Абу Бакр Сиддиқ номли жоме масжиди номаълум сабабга кўра чиққан ёнғиндан харобага айланди. Тожикистонлик биродарларнинг бошига тушган бу фожиага Ўзбекистон мусулмонлари ўз ёрдам хайрияларини амалга оширдилар. «Алка» русумли машинага ортилган 15 тоннага яқин турли хилдаги қурилиш ашёлари — тахта, ёғоч ғўлалари, цемент, алибастр, металл, шифер, полосларни Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг вакиллари А.Юнусов ва О.Элтоев масжид қавмига топширдилар.

Мазкур масжид имом-хатиби Ҳикматулла Боқиев қавмлар номидан ўз миннатдорчилигини изҳор этиб:

— Бошимизга тушган бу мусибатдан хабар олиб, кўрсатган мурувват ва хайрия учун, аввало, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жанобларига ҳамда Ўзбекистон мусулмонлари идораси ва халқига самимий ташаккурларимизни билдираман, — деди.

Бу хайрия қурилиш ашёларини топшириш чоғида Ўзбекистоннинг Тожикистондаги элчиси Б.Урдашев жаноблари, Тожикистон Ҳукумати ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмита раиси С.Аҳмедов, божхона ходимлари ва бошқа бир қанча масъул кишилар иштирок этдилар.

Бу амалий ёрдам икки халқнинг бир-бирларига бўлган ҳурмат ва эҳтиром белгиси сифатида баҳоланди. Тожикистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмита раиси С.Аҳмедов беғараз ёрдам учун ўз миннатдорлигини изҳор этди. Нотиқ мазкур беғараз ёрдам тадбирлари келажакда ўзбек ва тожик халқлари ўртасидаги дўстлик ва биродарлик ришталарини шубҳасиз янада мустаҳкамлашга хизмат қилишига умид билдирди.

С.ЖУМАНИЁЗОВ.

Ўзбекистон банк тизими:

БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИ ШАРОИТИДА

Таникли иктисодчи Василий Леонтьев бозор иктисодиёти конуниятларини ўрганар экан, бутун иктисодиётни кемага, бозор механизмини шамол кучига ва иктисодиётни давлат томонидан тартибга солинишини кемани исталган манзилга йўналтиришга имкон берувчи елканга киёслаган эди.

Давлатимиз раҳбари мустакилликнинг дастлабки кунлариданок, бозор иктисодиётида банк тизимининг муҳим ўрни борлигига, улар иктисодиётнинг кон томирлари эканлигига барчанинг эътиборини каратиб келмокда. Бевосита Президентимиз ташаббуслари билан банк тизимидаги муносабатларни тартибга соладиган қатор қонунлар, Президент фармонлари ва Вазирлар Маҳкамаси карорлари қабул килинганлиги бунинг исботидир.

Бу борада, айникса, Президентнинг 2000 йил 21 мартдаги «Банк тизимини янада эркинлаштириш ва ислоҳ қилиш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони алоҳида ўрин тутади.

Мазкур Фармон ва унинг ижросини таъминлаш учун қабул қилинган Вазирлар Маҳкамаси карори натижасида бугунги кунга келиб бозор иктисодиёти шароитида Ўзбекистонда банк тизими учун бевосита фаолият кўрсатишни таъминлайдиган хукукий база яратилди, десак адашмаган бўламиз.

Ушбу хукукий базанинг шаклланиши банк тизимида бир катор сифат ўзгаришларини вужудга келтирдики, уларни куйидагича таснифлаш мумкин, деб ўйлаймиз.

Бозор иқтисодиёти шароитида банклар ўртасида рақобат курашининг кучайиши юз берди. 1997 йилгача тижорат банклари ўртасидаги рақобат асосан Тошкент ва қисман Самарқанд шаҳрида кузатилганди. Мамлакатнинг бошқа ҳудудларида, айниқса, қишлоқ туманларида хизмат кўрсатаётган банклар сони чекланган эди. 1998-1999 йиллар давомида эса Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки, «Асака-банк», «Саноатқурилишбанк», «Андижонбанк», «Ғаллабанк», «Уйжойжамғармабанк» ва бошқа банкларнинг кўплаб филиаллари очилиши, қатор вилоятларда хусусий банклар иш бошлаганлиги натижасида улар ўртасида мижозларни ўзига жалб қилиш борасида рақобат кураши кучая бошлади.

Тижорат банклари ўзига кўпроқ мижозларни жалб этиш мақсадида уларга бериладиган кредитлар фоиз ставкаларини ҳам камайтиришга ҳаракат қилмоқдалар. Бу жараённи қуйидаги мисолларда кўриш мумкин. Масалан, 1998 йилда тижорат банклари томонидан ўз маблағлари ҳисобидан берилаётган кредитлар учун ўрнатилган фоиз ставкалари ўртача 40-50 фоизни ташкил этган бўлса, бу кўрсаткич 1999 йилда ўртача 30-40 фоизга, 2000 йилнинг 1 чорагида эса 20-30 фоизга тушди.

Тижорат банклари, шунингдек, сўнгги 2-3 йил давомида ўзларининг банк хизматлари учун, аниқроғи, мижозларининг ҳисоб-китобларни амалга ошириш билан боғлиқ амалиётларини бажариш борасидаги хизматлари учун шартнома асосида оладиган ҳақ миқдорини 1998 йилда 0,8-1,5 фоизгача, 1999 йилнинг ўрталарида 0,4-0,8, 2000 йилнинг 1 чорагида 0,2-0,5 фоизгача камайтирди. Ваҳоланки, 1997 йилда бу кўрсаткич ўртача 1-2 фоизни ташкил этган эди.

Ҳозирги кунда тижорат банклари ўз маблағларини иқтисодиётнинг реал секторида фаолият кўрсатаётган кичик ва ўрта бизнес субъектларининг ўрта ва узоқ муддатли инвестиция лойиҳаларини кредитлашга йўналтирмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2000 йил 21 мартдаги «Банк тизимини янада эркинлаштириш ва ислоҳ қилиш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони эълон қилингач, банкларнинг бу соҳадаги фаолиятлари учун янада кенг имконият яратилди.

Ушбу Фармон ижросини таъминлаб бориб, Марказий банк ўзининг қайта молиялаш ставкаларини, инфляция даражасининг суръати, пул бозоридаги талаб ва таклифдан келиб чиққан ҳолда, жорий йилнинг 1 апрелидан ойига 2,5, май ойидан бошлаб эса ойига 2,4 фоиз миқдорида белгилади. У эндиликда ҳар ойда қайта кўриб чиқилади. Сўнгги 3-4 ойдаги инфляциянинг пасайиш тенденцияси Марказий банкнинг қайта молиялаш ставкаси янада пасайиб бориши мумкинлигини кўрсатмоқда.

Қайта молиялаш ставкасининг пасайиши тижорат банкларига сотиб олинадиган кредит ресурсларининг қийматини камайтириш имконини беради. Бу ўз навбатида уларнинг ишлаб чиқариш соҳасида банд бўлган якка тартибдаги тадбиркорлар, деҳқон ва фермер хўжаликлари, микрофирмалар ва кичик корхоналар учун кредит маблағлари ажратишларига кенг йўл очди.

Фармонга кўра, тижорат банклари томонидан бевосита ишлаб чиқариш соҳасига кредитлар ажратилишини рағбатлантириш мақсадида уларга олинган фойданинг 25 фоизгача қисмини махсус имтиёзли кредитлаш жамғармасини ташкил этишга йўналтиришга рухсат берилди. Ушбу жамғарма маблағлари ҳисобидан берилган кредитлардан олинадиган даромадлар, улар қайтадан ушбу жамғарманинг ресурсларини кўпайтиришга мақсадли йўналтирилган тақдирда, 5 йил муддатга даромад солиғидан озод қилиниши белгилаб қўйилди.

Мазкур жамғарма маблағлари фақат иқтисодиётнинг реал секторида фаолият юритаётган якка тартибдаги тадбиркорлар, деҳқон ва фермер хўжаликлари, микрофирмалар, кичик ва ўрта бизнеснинг бошқа субъектлари ҳамда юқори технологик ва инновация лойиҳаларини кредитлашга йўналтирилади. Иқтисодиётга кредит қўйилмаларини ёткизишга бундай ёндашув пировардида товарлар ва хизматлар таннархининг камайишига, банк кредитлари жозибадорлигининг ошишига олиб келади, деб ўйлаймиз.

Тижорат банкларининг ўз маблағларини иқтисодиётнинг реал секторига йўналтиришларини рағбатлантириш мақсадида Марказий банк томонидан ҳам қатор тадбирлар амалга оширилаётганлигини таъкидлаш лозим. Жумладан, тижорат банкларининг ишлаб чиқариш соҳасида банд бўлган деҳқон ва фермер хўжаликлари ҳамда кичик ва ўрта бизнеснинг бошқа субъектларини кредитлашга сарфлаган маблағлари миқдори улар активларининг 20 фоизидан ошган тақдирда, 2000 йилнинг 1 апрелидан бошлаб уларнинг Марказий банкдаги мажбурий захираларининг шунга мос қисми ўзларига қайтариб берилиши белгилаб қўйилган.

Шунингдек, Марказий банк тижорат банкларининг ўз кредит ресурсларини кўпайтириш учун кўпроқ аҳолининг қўлидаги вақтинча бўш пул маблағларини жалб этишга рағбатлантириш мақсадида 2000 йилнинг 1 апрелидан эътиборан аҳоли омонатлари ва депозитларига ҳамда муомалага чиқарилаётган омонат ва депозит сертификатлари, ипотека облигациялари ва бошқа қимматли қоғозлар чиқариш йўли билан банклар томонидан жалб этилаётган маблағларни Марказий банкда мажбурий захиралашдан озод қилди.

Айни чоғда Марказий банк томонидан тижорат банкларининг ўз маблағлари ҳисобидан кредитлар бериш масаласини мустақил ҳал этишдаги эркинликларини кенгайтириш мақсадида 2000 йилнинг 1 апрелидан ўзининг тижорат банклари томонидан кредит бериш қоидаларини белгилайдиган 5 та меъёрий ҳужжати бекор қилинди.

Шуниси эътиборлики, ана шу чора-тадбирлар амалда ўз натижаларини бермоқда. Тижорат банклари бевосита ишлаб чиқариш соҳасида фаолият юритаётган кичик ва ўрта бизнес субъектлари, деҳқон ва фермер хўжаликлари, якка тартибдаги тадбиркорларнинг халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш, аҳолига турли-туман хизматлар кўрсатишни яхшилаш борасидаги саъй-ҳаракатларини қўллаб-қувватлаган ҳолда, уларни кредитлар билан таъминлаш сиёсатини изчиллик билан амалга оширмоқдалар.

Маълумки, Президентимиз ташаббуси билан тадбиркорлар учун дастлабки сармоя йиғиш жараёнини енгиллаштириш мақсадида тижорат банклари томонидан микрокредитлар бериш йўлга қўйилди. Бу борада эса Вазирлар Маҳкамасининг махсус қарори қабул қилинди. Ушбу қарорга кўра, тижорат банклари томонидан Тошкент вилоятида тажриба тариқасида 100 та фермер хўжалигига 10000 АҚШ долларига тенг миқдорда миллий ёки чет эл валютасида имтиёзли микрокредитлар бериш белгиланган эди. 2000 йилнинг 1 апрелигача эса улар республика миқёсида бир миллиард сўмлик 800 та микрокредит ажратди. Натижада юзлаб кичик корхоналар ва хусусий тадбиркорлар ўзларининг ишлаб чиқариш салоҳиятини ошириш имконига эга бўлдилар.

Умуман, биздаги маълумотларга кўра, шу йилнинг апрелига қадар барча тижорат банклари ўз маблағлари ҳисобидан хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш мақсадида миллий валютада салкам 25 миллиард сўмлик ва чет эл валютасида 220,6 миллион АҚШ доллари миқдорида кредит ажратган. Чет эл валютасида берилган кредитларни ҳам сўмга чақиб ҳисоблаганда, тижорат банклари томонидан кичик ва ўрта бизнес субъектларига, деҳқон ва фермер хўжаликларига ҳамда якка тартибдаги тадбиркорларга жами 56 миллиард сўмдан ортиқроқ миқдорда кредитлар берилгани аён бўлади.

Бундан ташқари, Бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ҳисобидан кичик ва ўрта бизнес билан шуғулланаётган тадбиркорларга 3,3 миллиард сўм кредит ажратилганини ҳам айтиб ўтиш жоиз.

Булар ўз навбатида тадбиркорларнинг сезиларли муваффақиятларни қўлга киритишларига имкон бермоқда. Келинг, далилларга мурожаат қилайлик.

Самарқанд шаҳридаги «Парвина М» хусусий ишлаб чиқариш фирмаси 1997 йилда «Парвинабанк»ка кредит беришни сўраб мурожаат қилди. Банк эса 19 миллион сўм миқдорида кредит ажратди. Ушбу кредит ҳисобига сутни қайта ишлаш корхонаси қуриб битказилди, янги асбоб-ускуналар келтирилиб ўрнатилди, хомашё сотиб олиниб, иш бошлаб юборилди.

Бугунги кунда бу ерда творог, голланд пишлоғи, қаймоқ, пишлоқли колбаса, 4 турдаги музқаймоқ ишлаб чиқарилмоқда. Муҳими, ана шу маҳсулотлар нафақат Самарқанд шаҳри ва вилоятига, балки мамлакатнинг бошқа ҳудудларига ҳам етказиб берилмоқда.

«Тадбиркорбанк»нинг Бухоро вилоятидаги Ғиждувон бўлими томонидан 1999 йилнинг январ ойида чорвачиликни ривожлантириш учун «Омад» фермер хўжалигига 8 миллион сўм кредит берилган эди. Ушбу кредит ҳисобига 21 бош қорамол ва 970 бош қўй сотиб олинди, қўшимча 26 киши учун иш жойи яратилди. Самарами? Хўжалик 1999 йилни 3,7 миллион сўм соф фойда билан якунлади. Қолаверса, ўтган йили давомида Ғиждувон шаҳри аҳолисининг гўштга бўлган эҳтиёжининг 15 фоизи шу фермер хўжалиги томонидан қондирилди.

Бу ютуқлар, албатта, банкларнинг кичик ва ўрта бизнес субъектларини сармоя билан таъминлаш йўлидаги саъй-ҳаракатлари, тўғрироғи, банклар ва тадбиркорлар ҳамкорлиги натижасидир.

Ҳайдар НУРМУРОДОВ,
Марказий банкнинг Банк тизимида методология ишларини мувофиқлаштириш департаменти директори, иқтисод фанлари номзоди.

ХАЛҚ НОМИДАН СЎЗЛАЙДИ, ИСТИҚБОЛНИ КЎЗЛАЙДИ

ИШОНЧЛИ ҲУҚУҚИЙ АСОС

Фан-техника тараққиёти қанчалик илгарилаб бормасин, инсон турли табиий офатлардан ҳали-ҳануз холи бўла олгани йўқ. Ер силкинишлари, кучли довул ва бўронлар, сув тошқинлари, ёнғинлар одамлар ҳаётига хавф туғдириб, бутун-бутун шаҳар ва қишлоқларни вайрон қилмоқда, халқларга ҳадсиз-ҳисобсиз моддий зарар етказмоқда.

Аксинча, илм-фан ривожланиб, саноат ишлаб чиқариши янги-янги йўналишларда тобора кенг кўлам касб этгани сари янги бир офат — техноген хусусиятидаги хавф-хатар булути инсоният бошида қуюқлашиб бораяпти.

— Шу боис аҳолини, моддий ва маънавий бойликларни табиий ва техноген хусусиятидаги офатлардан сақлаш долзарб тус олиб бораётир. — дейди Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитаси раисининг ўринбосари Илгизар Собиров. — Мамлакатимиз мустақил ривожланиш йўлига киргач, бу масалага эътибор кучайтирилди. 1996 йил 11 апрелда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда ишлар вазирлиги фаолиятини ташкил этиш масалалари тўғрисида» 143-сонли қарор қабул қилди. Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 23 декабрдаги «Ўзбекистон Республикасининг фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва шундай ҳолатлардаги хатти-ҳаракатлар Давлат тизими тўғрисида»ги қарори фуқаро муҳофазасини такомиллаштиришда муҳим босқич бўлди.

Давр фуқаро муҳофазасининг ҳуқуқий негизларини яратиш вазифасини кун тартибига қатъий қилиб қўймоқда. Вазирлар Маҳкамасининг 1998-2000 йилларда фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш чора-тадбирлари кўзда тутилган истиқболли режасида ҳам шундай лойиҳани тайёрлаш кўзда тутилган. Мана шу ҳужжатларга асосланиб, тайёрланган «Фуқаро муҳофазаси тўғрисида»ги янги Қонун лойиҳаси муҳокама учун тақдим этилди.

Албатта, мамлакатимизда тинчлик вақтида аҳоли ва халқ хўжалиги иншоотларини табиий офатлардан муҳофаза қилиш, табиий ва техноген хусусиятли фавқулодда ҳолатларнинг олдини олиш ҳамда уларнинг оқибатларини бартараф этишнинг ҳуқуқий асослари мавжуд. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 4 мартдаги «Фавқулодда вазиятлар вазирлигини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони, «Аҳоли ва ҳудудларни табиий ва техноген хусусиятли фавқулодда вазиятлардан ҳимоялаш тўғрисида»ги Қонун амал қилиб келмоқда. Давлат идораларининг аҳоли ва иншоотларни турли хавф-хатардан ҳимоялаш ва уларнинг оқибатларини бартараф этиш борасидаги фаолияти шу ҳуқуқий ҳужжатлар билан тартибга солиб келинмоқда. Булардан ташқари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг биз юқорида кўрсатиб ўтган икки қарори ҳам бу жабҳадаги ишларнинг муайян меъёрий асоси бўлиб хизмат қилмоқда.

Маълумки, фуқаро муҳофазаси якка-ёлғиз бир давлат идорасининг вазифалари доирасидан чиқади. Бу вазифа давлат органлари, вазирликлар, муассалар, корхоналар ва ташкилотларнинг куч-ғайратларини мувофиқлаштириш ва марказлаштиришни тақазо этади. Фақат шундагина уруш вақтида аҳоли ва ҳудудларни ҳарбий ҳаракатлар олиб бориш пайтида ёки шу ҳаракатлар оқибатида юзага келадиган хавфлардан самарали ҳимоялаш имкони юзага келади. Мазкур Қонуннинг қабул қилиниши шундай вазиятларда давлат органлари ва ташкилотлар фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишни таъминлайди.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси янги Қонуннинг ҳуқуқий негизи ҳисобланади. Бошқарув идораларининг фуқаронинг муҳофазаси кучларининг ҳаракатлари, ҳимоя иншоотларидан фойдаланиш ўзгарган геополитик ҳолатдан, Ўзбекистон Республикаси ички ва ташқи сиёсатининг асосий йўналишларидан келиб чиқиб белгиланади.

Янги Қонун лойиҳасини ишлаб чиқишда бир қатор хорижий мамлакатлар - Германия, АҚШ, Россия, Украина тажрибаси ҳисобга олинди, шунингдек Ўзбекистон Республикаси кучлар таркибларининг ўзаро ҳамкорлигини ташкил этишнинг кўп йиллик тажрибасига таянилди.

Қонун лойиҳаси 23 моддадан иборат. Улар мантиқан беш бобга жамланган. Лойиҳа ҳозирги кўринишда ҳарбий ҳаракатлар олиб борилган чоғда ёки шундай ҳаракатлар оқибатида келиб чиқадиган хавф-хатарлардан аҳолини ва ҳудудларни муҳофазалаш муаммоларининг моҳиятини белгилаб беради.

«Умумий қоидалар» деб номланган биринчи бобда асосий тушунчалар, Қонун лойиҳасининг ҳуқуқий асослари ва мақсадлари ойдинлаштириб берилган. Лойиҳанинг иккинчи боби «Фуқаро муҳофазасига раҳбарлик» қилиш. Давлат органлари ва ташкилотларнинг фуқаро муҳофазаси соҳасидаги ваколатлари» деб номланади. Унда давлат органлари ва ташкилотларнинг таркиби, раҳбарлик тартиби, бурчлари ва вазифалари белгилаб қўйилган. Қонун лойиҳасида ташкилотларнинг аҳоли хавфсизлиги учун масъулияти ва маҳаллий ҳокимият идоралари раҳбарларининг идоравий бўйсунишидан қатъий назар, иншоотларнинг бир маромда ишлашини таъминлашга кўмаклашиши қайд қилинган.

«Фуқароларнинг фуқаро муҳофазаси соҳасидаги ҳуқуқ ва мажбуриятлари» — лойиҳанинг учинчи боби шундай деб номланади. Унда шахс манфаатлари давлат манфаатлари билан яхлит тарзда кўриб чиқилади. Қайд қилинадики, аҳолининг фуқаро муҳофазаси соҳасидаги ўқишлари умумий ва мужбурийдир. Лойиҳада ҳарбий хизматчилар ва фуқаро муҳофазаси тадбирларини бажаришга жалб этилган шахсларнинг ҳуқуқий асослари ва ижтимоий ҳимояси белгилаб қўйилган.

Тўртинчи — «Фуқаро муҳофазаси кучлари» бобида фуқаро муҳофазаси кучларининг таркиби кўриб чиқилган ва қўшинлар ҳамда тузилмаларнинг асосий вазифалари белгилаб қўйилган. Ҳарбий хизматни ўташи мажбурий бўлмаган фуқароларни умумий ва ижтимоий мақсадларга молик ҳудудий ёки муайян иншоотга тааллуқли тузилмаларга жалб қилиш тартиби белгиланган.

Қонун лойиҳасининг бешинчи бобида фуқаро муҳофазасини молиявий таъминлаш, фуқаро муҳофазаси объектлари ва мол-мулки масалалари белгилаб берилган. Фуқаро муҳофазасини жамоат жамғармаларининг маблағлари, фуқароларнинг ихтиёрий бадаллари ва бошқа манбалар маблағлари ҳисобидан молиялаштиришга йўл қўйилади.

— Давлатимизнинг фуқаро муҳофазаси соҳасидаги сиёсатини изчил ва оғишмай рўёбга чиқариш, — деди пировардида Илгизар Матёқубович, — ҳарбий ҳаракатлар олиб борилган пайтларда ёки шундай ҳаракатлар оқибатида ҳар бир киши ўзининг ҳимояланганлигига ишонч ҳосил қилиши учун имкон туғдиради.

Жўрабек МУРОД,
«Халқ сўзи» мухбири.

ПАРТИЯ ФРАКЦИЯЛАРИДА

Кеча Олий Мажлисдаги Фидокорлар миллий демократик партияси фракциясининг йиғилиши бўлиб ўтди. Дастлаб Фидокорлар партиясидан сайланган Олий Мажлис депутатлари таркибида депутатлар фракциясини тузиш масаласи кўриб чиқилди ва 53 нафар Олий Мажлис депутатидан иборат партия фракцияси тузилди. Йиғилишда Фидокорлар миллий демократик партиясидан сайланган Олий Мажлис депутатлари фракцияси раҳбари этиб, Фидокорлар партияси марказий кенгашининг биринчи котиби, Олий Мажлис депутати А. Турсунов сайланди.

Шунингдек, фракция раҳбари, Олий Мажлис Кенгаши таркибига киритилиши ва фракцияни Олий Мажлисда рўйхатга олиш масалалари хусусида фикрлашиб олинди.

Шундан сўнг фракция йиғилишида Олий Мажлиснинг иккинчи сессияси кун тартибига киритилаётган масалалар кўриб чиқилди. Сессия муҳокамасига қўйилаётган қонун лойиҳалари ва бошқа муҳим ҳужжатлар мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ислоҳотлар муваффақиятини таъминлаши, ҳуқуқий демократик жамиятни барпо этишда муҳим восита бўлиб хизмат қилиши таъкидланди.

Фракция йиғилишида сессия кун тартиби маъқулланиб, тегишли қарор қабул қилинди.

* * *

Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партиясининг Олий Мажлисдаги депутатлар фракцияси йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишни бошқарган фракция раҳбари Т. Даминов Олий Мажлиснинг иккинчи сессияси кун тартиби муҳокамасига киритилган масалаларга фракция аъзолари эътиборини яна бир бор қаратди.

Фракция аъзолари сессия муҳокамасига киритилиши мўлжалланаётган масалаларни муҳокама қилишди. Фракцияда сессия ишида фаол иштирок этишга умид билдирилди ва тегишли қарорлар қабул қилинди.

Ҳар бир кун бизни Ўзбекистон мустақиллигининг тўққиз йиллигига яқинлаштирмоқда. Ўтган қисқа муддатда қонун устуворлиги таъминланган демократик ҳуқуқий давлатни барпо этиш йўлида ғоят катта ва самарали ишлар қилинди. Президентимиз Ислом Каримовнинг Олий Мажлис сессияларида қўйган вазифалари бажара борилиб, республикамиз мустақиллигини мустаҳкамлашга қаратилган қатор муҳим қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Олий Мажлиснинг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси янги қонун ҳужжатларини халқаро андозалар даражасида ишлаб чиқиш, амалдаги қонунларни мукамаллаштириш борасида самрали иш олиб борди.

ҚОНУН ИЖРОСИ БИЛАН КУЧЛИ

— Уч йўналишда иш олиб бормоқдамиз, — деди «Халқ сўзи» мухбири билан суҳбат чоғида шу қўмита раиси Нарзулла Жўраев. — Биринчидан, амалдаги Қонунларни, уларни тайёрлаш амалиётини ва тажрибасини ўрганамиз. Қонун яратиш — қўмитамиз фаолиятининг иккинчи йўналишидир. Ва, ниҳоят, биз Қонунларнинг ижро этилишини назоратга олганмиз.

Сўнгги беш йиллик иш натижаларига назар ташлайдиган бўлсак, 27 та Қонун, шу жумладан амалдаги қонунларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида 11 та Қонун ва Олий Мажлиснинг 11 та қарори тайёрланиб, кўриб чиқиш учун тақдим этилганлигини кўрамиз.

Шуни айтиш зарурки, қонунларни халқаро андозалар даражасида тайёрлаш ҳамиша диққат марказимизда туради.

— Маълумки, Президентимиз Олий Мажлиснинг ўн тўртинчи сессиясида, жумладан, янги қонунларни яратиш, қонунчиликни мустаҳкамлаш, амалдаги қонунларни мукаммаллаштириш вазифаларини илгари сурди. Қўмитанинг бу борадаги режалари қандай?

— Бугунги кунда қўмитамиз мамлакатимиз тараққиётининг истиқбол тамойиллари, ижтимоий-сиёсий ва маънавий-маърифий ҳаётимиздаги ўзгаришлар ҳисобга олинган ҳолда янги қонунларни яратиш, амалдаги қонунларни давлатимиз тараққиётининг бугунги тамойиллари асосида такомиллаштириш, ижро назоратини ташкил этишга доир ўз иш режасини белгилаб олди. Қонун яратиш, албатта, унда етакчи ўрин эгаллайди.

Биз келажаги буюк Ўзбекистон давлатининг пойдеворини қураяпмиз. Халқимизнинг азалий қадриятларини тиклаш, маънавияти юксак, ватанпарвар янги авлодни тарбиялаш, ўзбек давлатчилик тарихини ўрганиш мана шу эзгу мақсадни рўёбга чиқаришнинг етакчи омилларидир. Бунда адабиёт ва санъат, кинематография ва музейлар алоҳида ўрин тутади, сермазмун, тўлақонли, таъсирчан маданий-маърифий ишларнинг асоси бўлиб қолаверади. Шу боис бу соҳаларни ривожлантиришнинг қонунчилик асосларини яратиш тобора долзарб тус олмоқда. Шуни ҳисобга олиб, яқин йилларда асосий эътиборни «Кинематография тўғрисида», «Музейлар тўғрисида», «Кутубхоналар ва кутубхоначилик иши тўғрисида», «Халқ амалий ҳунармандчилиги тўғрисида», «Фан ва илмий фаолият тўғрисида»ги Қонун лойиҳалари устида иш олиб боришни мўлжалламоқдамиз.

Бундан ташқари, «Ақлий мулк тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини яратиш вақти ҳам келганлигини алоҳида таъкидламоқчиман. Чунки, бозор муносабатлари шароитида интеллектуал меҳнат намоёндаларининг илмий-ижодкорлик ишлари ўзининг ҳақиқий баҳосини олиши, ақлий меҳнатнинг замонавий техника воситаларига асосланган шароитлари яратилиши, закий инсонлар жамиятда муайян имтиёз ва эътиборга эга бўлиши зарур. Тегишли қонунчилик асосларини яратмасдан туриб, бунга эришиб бўлмаслиги тобора аён бўлиб бормоқда. Биз бу лойиҳани Олий Мажлиснинг Иқтисодиётни ислоҳ қилиш ва тадбиркорлик, Матбуот ва ахборот ҳамда Халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар қўмиталари билан ҳамкорликда тайёрлашни мўлжаллаб турибмиз.

Кўриниб турибдики, яқин йиллар ичида қўмитамиз ғоят муҳим қонунчилик ҳужжатларининг лойиҳаларини тайёрлашга киришмоқда. Айни пайтда жамиятда давом этаётган ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар тақазоси билан амалдаги қонунларга ҳам тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш кўзда тутиляпти. Чунончи, Ўзбекистон Республикасининг «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Қонунининг янги таҳрири лойиҳаси тайёрланди. У Олий Мажлис қўмиталарида кўриб чиқилди, зарур тузатишлар киритилган ҳолда навбатдаги сессияда кўриб чиқиш учун тақдим этилди.

Ҳаётимизнинг ҳеч бир жабҳасини тегишли қонун-қоидаларсиз рисолага солиб бўлмайди. Бозор муносабатлари шароитида бу тамойил фан, таълим, маданият ва спорт соҳаларига ҳам ўз таъсирини кўрсатмоқда. Вазифа — жўшқин янгиланиш жараёнларининг бу талабларига ҳозиржавоб бўлиш, қонунчиликни муттасил такомиллаштириб боришдан иборат. Қўмитамиз аъзолари шу талабга ҳамқадам бўлишга интилавераdилар.

Суҳбатдош:
Жўра САЪДУЛЛАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

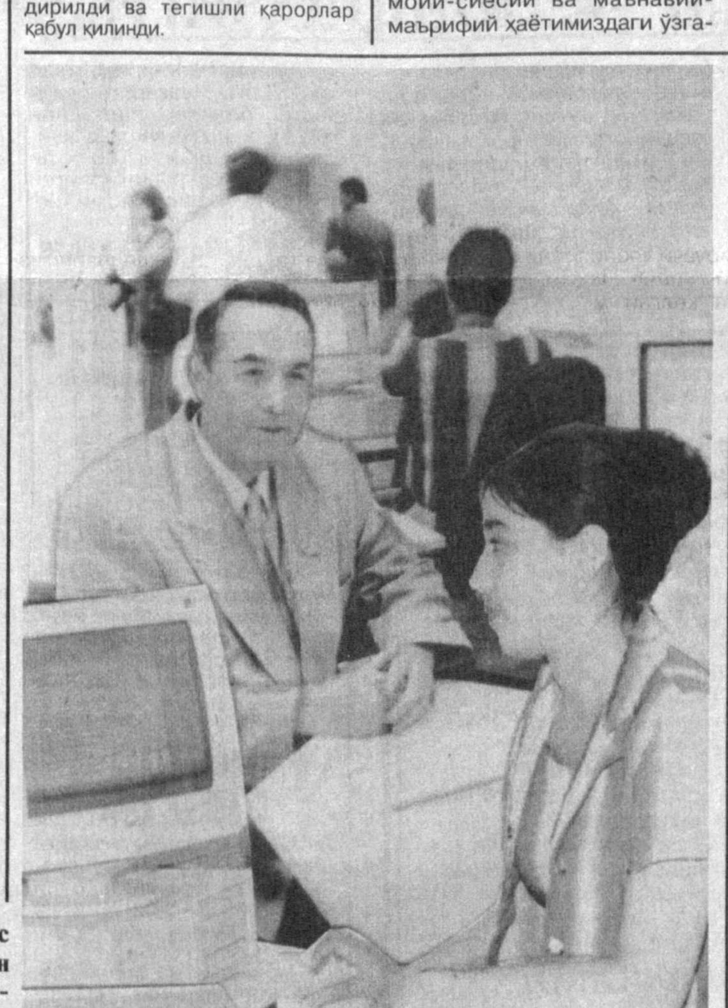

СУРАТДА: Олий Мажлис депутатларининг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида рўйхатдан ўтаётган пайти.
Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ДЕПУТАТЛАР БЛОКЛАРИДА

Кеча Олий Мажлисда ҳокимият вакиллик органларидан сайланган депутатлар блокининг йиғилиши бўлиб ўтди. Уни олиб борган блок раҳбари, Андижон вилояти ҳоким Қ. Обидов навбатдаги сессия муҳокамасига йигирмага яқин масалалар киритилаётганини айтди. Ана шундан кейин сессия кун тартибидаги асосий масалалар муҳокама қилинди.

Йиғилишда дастлаб Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг 1999 ҳамда 2000 йил биринчи чорагидаги ижроси тўғрисида республика молия вазири Р. Азимов ҳисобот берди. Блок аъзолари Ў.Ниғматов, А. Назаров ва бошқалар, молия вазири ҳисоботини муҳокама қилиб, уни маъқуллаш ҳамда сессия муҳокамасига тақдим этишни таклиф қилдилар.

«Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисидаги»ги қонун лойиҳаси ҳақида Олий Мажлис Иқтисодиётни ислоҳ қилиш масалалари ва тадбиркорлик қўмитаси раиси М. Умаралиев ахборот берди. Муҳокамалардан сўнг блок аъзолари сессия кун тартиби лойиҳасини маъқуллаб, тегишли қарор қабул қилдилар.

* * *

Шу куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси таркибидаги сайловчилар ташаббускор гуруҳларидан сайланган депутатлар блокининг йиғилиши ҳам бўлиб ўтди.

Блок таркибидаги депутатлар сессия кун тартибига киритилган масалаларни муҳокама қилдилар, айрим қонун лойиҳалари ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Мазкур масала бўйича Блок раҳбари А.Саидов сўзга чиқди ва сессия муҳокамасига қўйилган масалалар, хусусан, «Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримовнинг иккинчи чақириқ Олий Мажлис биринчи сессиясидаги маърузасидан келиб чиқадиган 2000-2002 йилларга мўлжалланган қонунчилик ва назорат фаолиятининг устуворликлари тўғрисида»ги лойиҳа ҳақида батафсил тўхталди.

Депутатлар ушбу лойиҳани ва сессия кун тартибидаги бошқа масалаларни маъқулладилар.

Мажлис кун тартибидаги иккинчи масала — Олий Мажлиснинг биринчи ва иккинчи сессиялари оралиғидаги муддатда сайловчилар ташаббускор гуруҳларидан сайланган депутатлар блокининг фаолияти тўғрисидаги ҳисобот тингланди ва ахборот учун қабул қилинди.

ЭКОЛОГИК ХАВФСИЗЛИК САРИ МУҲИМ ҚАДАМ

Маълумки, Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи сессияси кун тартибидан «Экологик экспертиза тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳам ўрин олган. Мухбиримиз Олий Мажлис Атроф муҳит ва табиатни муҳофаза қилиш масалалари қўмитаси раиси Кудайберген Жумабеков билан мазкур қонун лойиҳасининг мазмун-моҳияти, унинг ҳаётимизда тутадиган ўрни хусусида суҳбатлашди.

— Қудайберген Ўрозбоевич, маълумки, мустақиллик йилларида республикамизда атроф муҳит ва табиатни ҳимоя қилишга доир бир қанча қонун ҳужжатлари қабул қилинган эди. Хўш, эндиликда «Экологик экспертиза тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини ишлаб чиқишдан кўзланган мақсад нималардан иборат? Бунга сабаб бўлган зарурат ва омиллар ҳақида батафсил сўзлаб берсангиз.

— Ўзингизга аёнки, атроф муҳит ва табиатни муҳофазалаш юмушлари инсон саломатлиги билан чамбарчас боғлиқдир. Қолаверса, мазкур қонун лойиҳаси республикамиз фуқароларининг Конституцияда белгилаб берилган мусаффо атроф-муҳит ҳамда экологик хавфсизликка бўлган ҳуқуқларини янада тўлароқ таъминлашда ҳам беқиёс қўл келади. Бу нарсанинг аҳамиятини тўлароқ тасаввур этиш учун аввало, «экологик экспертиза» тушунчасига аниқлик киритиб олиш зарур, деб ўйлайман. Экологик экспертиза деганда режалаштирилаётган, амалга оширилаётган ёки бошқа хилдаги фаолиятнинг экологик талабларга мувофиқлигини белгилаш ҳамда экологик экспертиза объектини рўёбга чиқариш имкониятларини аниқлаб олиш тушунилади. Яъни, бирор бир йирик лойиҳани амалга ошириш чоғида аввало, унинг атроф муҳитга, ўша жойда истиқомат қилаётган аҳолига таъсири нечоғли бўлишига аҳамият бериш зарур бўлади. Дунёдаги юксак тараққий этган мамлакатларнинг қонунчилигида ушбу тажриба амалда самарали қўлланилиб келинаётганлигини ҳам алоҳида таъкидлаш жоиз. Дарвоқе, мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов ҳам ўзининг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» асарида экологик хавфсизлик муаммосини миллий хавфсизлик масалаларининг узвий бир бўлаги сифатида кўрсатиб берган эди. Ўз навбатида, «Экологик экспертиза тўғрисида»ги Қонун лойиҳасининг қабул қилиниши республикамизда ҳам давлат томонидан инсон ҳуқуқларига нисбатан янгича муносабатларнинг қарор топаётганлигидан яққол далолат беради, албатта.

«Экологик экспертиза тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини тайёрлаш чоғида АҚШ, Германия, Швеция, Финляндия сингари яна бир қанча ривожланган хорижий давлатларнинг шу масалага доир амалдаги қонунларини чуқур ўрганиб, уларнинг илғор ютуқларидан ҳам фойдаланишга ҳаракат қилдик. Шу ўринда савол туғилиши мумкин: хўш, нима учун экологик экспертиза масаласига бу қадар катта аҳамият берилаяпти? Гап шундаки, ушбу қонун келажакда давлат томонидан ёки хусусий йўл билан амалга оширилаётган ҳар қандай лойиҳанинг берадиган маҳсулоти, ишлаб чиқариш ёки хизмат кўрсатиш жараёнининг атроф муҳит ва аҳолига кўрсатадиган таъсирини аниқлашда ҳуқуқий асос вазифасини ўтайди.

Яна бир эътиборли жиҳати, халқаро андозаларга асосланган ҳолда қонун лойиҳасидан «экологик аудит» тушунчаси ва шунга тааллуқли алоҳида модда ҳам ўрин олган. Экологик экспертизанинг барча турлари янги лойиҳалаштирилаётган масалаларни ўз ичига олса, экологик аудит эса ҳаракатдаги корхона ва иншоотларга тегишлидир. Очиғи, ушбу янги тартибнинг қонунчилигимиздан ўрин олиши ҳам жамиятимизни эркинлаштириш, демократик жараёнларни янада чуқурлантиришдек муҳим мақсадларга хизмат қилади, дейиш мумкин. Чунки экологик аудитни нодавлат экологик аудит ташкилотлари амалга оширади. Демак, улар шу чоққача монопол мавқега эга бўлган давлат табиатни муҳофаза қилиш идоралари билан муқобил тарзда фаолият кўрсатади. Янада аниқроқ айтадиган бўлсак, экологик аудит — мустақил экологик экспертиза деганидир.

Халқимиз маҳалла-кўйчиликда, бирор қарор қабул қилиш чоғида жамоа фикрига таяниш сингари тарихий анъаналарга азал-азалдан риоя қилиб келган. Ўз навбатида, экологик аудит ҳам ўз фаолиятини амалга оширишда айнан жамоатчилик фикрига таяниши кўзда тутилган. Бунинг учун биринчи навбатда жамиятда экологик саводхонликни ошириш зарур бўлади, албатта. Келажакда шу даражага эришишимиз керакки, токи ҳар бир киши ўзи яшаётган жойнинг экологик ҳолатига нисбатан бефарқ бўлмасин, унинг мусаффолиги учун курашсин. Бу ишга маҳаллаларни жалб этиш яхши самаралар бериши табиий.

Кези келганда шуни ҳам таъкидлаш керакки, экологик аудит амалда фаолият кўрсатаётган корхоналарни экологик баҳолашнинг самарали воситаси ҳисобланади. Бу эса экологик менежментнинг таркибий қисмларидан биридир. Экологик менежмент эса республикамизда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг дунё бозорига чиқишида муҳим ўрин тутади. Шу билан бирга, бугунги кунда иқтисодиётнинг асосий йўналишларини қайта қуриш, биринчи навбатда кичик ва ўрта бизнес тармоқларини янги замонавий технологиялар билан қайта жиҳозлаш мақсадида республикамизга хорижий сармояларни жалб этиш учун экологик экспертиза ва экологик аудитнинг мавжуд бўлиши ниҳоятда зарур. Бошқача айтганда, чет эллик ҳамкорлар мана шу икки омилга ҳам алоҳида эътибор беришади. Республикамиздаги акциядорлик жамиятлари акцияларини ташқи бозорда сотиш учун ҳам экологик экспертиза ва экологик аудит талаб этилишини таъкидлаш жоиз. Мана шундан ҳам кўриниб турибдики, қўмитамиз томонидан парламент муҳокамасига киритилаётган «Экологик экспертиза тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ўз ичида жуда муҳим масалаларни қамраб олган.

АУДИТОРЛИК ЭРКИН ФАОЛИЯТ ТУРИ

Бугун Олий Мажлис сессиясида бошқа масалалар қаторида «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуннинг янги таҳрирдаги лойиҳаси ҳам муҳокама қилинади. Демак, мамлакатимизда бу соҳага жиддий эътибор қаратилаяпти, аудиторлик фаолиятининг республика иқтисодиётини ривожлантиришда муҳим ўринга эга эканлиги эътироф этилаяпти. Қонун лойиҳаси депутатлар муҳокамасидан ўтиб, қабул қилингач, ушбу хизмат турида жиддий ижобий ўзгаришлар бўлишига мен асло шубҳа қилмайман.

Биз учун ҳали бироз янги, жонли тилимизда камроқ ишлатиладиган аудит, аудитор, аудиторлик фаолияти сингари тушунчалар аслида иқтисодиётнинг эркин ривожланишига хизмат қилади. Тўғри, республикамиз мустақилликка эришгунга қадар хизматнинг бу туридан бебаҳра эдик. Негаки, мустабид тузум даврида иқтисодиёт фақат юқоридан белгиланган қатъий режа асосида бошқариларди-да. Бундай шароитда эркинлик, айниқса, аудиторлик фаолияти ҳақида гапириб бўлармиди? Бундай фаолият билан шуғулланаётганимга беш йил бўлди. Ишни йўқ жойдан бошлаганмиз, десам хато бўлмайди. У пайтларда аудиторлик фаолияти тўғрисидаги меъёрий ҳужжатлар деярли йўқ эди, борлари ҳам шароитимизга унчалик мос келмасди. Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуни қабул қилиниб, республика аудитининг миллий стандартлари белгилангач, ишларимиз бироз юришди. Лекин барибир тушунмовчиликлар анчагина эди. Масалан, аудиторлик фаолиятининг қайсидир ташкилотга боғлаб қўйилиши, аудитор хизмат фаолиятининг буйруқлар билан белгиланиши эркин ишлашга тўсқинлик қиларди.

Аслида аудитор тафтишчи эмас, тадбиркор учун кўмакчидир. У хўжалик юритаётган субъектни мажбурий излаб бормайди. Аксинча ихтиёрий тузилган шартнома асосида фаолият кўрсатади. Асосий вазифаси — ишлаб чиқаришни таҳлил қилиш, ҳисоб-китоб ишларининг тўғри юритилишига ёрдам бериш, хато-камчиликларни бартараф этишга кўмаклашиш.

Бугун мен раҳбарлик қилаётган «Деҳқон-аудит» аудиторлик фирмаси вилоят деҳқон-фермер хўжаликлари ва шахсий ёрдамчи хўжаликларга хизмат кўрсатади. Тадбиркорлар билан бир-биримизни тушунишга ҳаракат қилаяпмиз. Лекин уларнинг ҳаммаси ҳам ўз ишларининг моҳиятини тўлиқ англаган, деб бўлмайди. Айниқса ҳисоб-китоб ишларида бўшлик яққол сезилади. Бизнинг вазифамиз эса бундай пайтда уларга ёрдам бериш. Юқоридаги Қонун янги таҳрирда қабул қилинса, ишларимиз янада яхшиланишига умид қилса бўлади.

Икром РАҲМАТОВ,
Самарқанд вилоятидаги «Деҳқонаудит» фирмаси директори.

ДЕПУТАТ ХАЛҚ ОЛДИДА МАСЪУЛ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Регламент, одоб ва депутатлар фаолиятининг таъминоти комиссияси раиси Шакаржон ХЎЖАНИЁЗОВА билан суҳбат

— Олий Мажлис Регламент, одоб ва депутатлар фаолияти таъминоти комиссияси парламентимизда янги ташкил этилди. Комиссиянинг фаолият доираси ва у эътибор бераётган асосий йўналишлар ҳақида гапириб берсангиз.

— Олий Мажлисимиз бугунги кунда давр талаблари асосида ҳам шакл, ҳам мазмун жиҳатидан янгиланди. Унинг таркибида бир қанча янги қўмита ва комиссиялар пайдо бўлди. Регламент, одоб ва депутатлар фаолияти таъминоти комиссияси ҳам ана шулар жумласидандир.

Комиссиямиз олдига қўйилган талаб, вазифалар ҳам, узлуксиз равишда олиб борилиши лозим бўлган масалалар ҳам кам эмас. Асосий фаолиятимиз уч йўналишда амалга оширилади: қонунчилик, назорат-таҳлил ва комиссия ваколати доирасидаги масалалар. Айни пайтда Олий Мажлис қўмиталари билан биргаликда ҳамда бевосита ўзимиз томонимиздан бир қатор тадбирлар амалга оширилаяпти.

Комиссия Олий Мажлис, унинг Кенгаши ва Раиси топшириғига биноан депутатларнинг ўз мажбуриятларини қандай бажарётганликларини назорат қилиш ва ушбу масалалар юзасидан Олий Мажлис муҳокамасига материаллар тақдим этиш, депутатлар шаъни, қадр-қимматини ҳимоя қилиш, депутатлик одоби билан боғлиқ масалаларни кўриб чиқишга ваколатлидир.

— Комиссиянинг иш режаси ва у амалга ошираётган тадбирлар ҳақида тўхталсангиз. Қолаверса, қонунларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш юзасидан қандай амалий ишлар қилинмоқда?

— Комиссия ўз ваколатлари доирасидан келиб чиққан ҳолда муайян ишлар режасини белгилаб олган. Унга мувофиқ, Олий Мажлис Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси ҳамда Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари қўмитаси билан биргаликда бир қатор тадбирлар амалга оширилди.

Масалан комиссиямиз яқинда Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари қўмитаси билан ҳамкорликда «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги Қонуннинг Хоразм вилоятида бажарилишини ўрганиб чиқди ва бу масала қўшма йиғилишда муҳокама қилинди.

Маълумки навбатдаги сессияга «Ўзбекистон Республикасида депутатларнинг мақоми тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикасида депутатни чақириб олиш тартиби тўғрисида»ги ҳамда «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонунларга айрим ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш таклифлари ҳам тайёрланган. Бунда табиийки, бизнинг комиссиямиз ҳам фаол иштирок этди.

— Олий Мажлиснинг навбатдаги сессиясида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Регламенти ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг қўмиталари ва комиссиялари тўғрисидаги Низомга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги масалалар ҳам кўриб чиқилиши мўлжалланаяпти. Бу ўзгартиш ва қўшимчаларнинг асосий моҳияти нималардан иборат?

— Шубҳасиз, юқоридаги давлат ҳужжатлари ғоят муҳим аҳамиятга эга. Айниқса, бизнинг комиссиямиз учун. Шу сабабли уларга муҳим аҳамиятга эга бўлган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, янги ва мукаммал лойиҳалар тайёрлаш масаласига чуқур манфаатдорлик ва масъулият ҳисси билан ёндошаяпмиз, десам хато бўлмайди. Бу борада Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси билан ҳамкорликда иш олиб боряпмиз.

Ўзгартиш ва қўшимчаларнинг асосий моҳияти ҳақида гапирганда, шуни айтиш керакки, улар парламентимиз ва бутун мамлакатимизда демократия ва ҳуқуқ устуворлигини кенг намоён қилишга қаратилган.

«Халқ сўзи» мухбири Сотим АВАЗ суҳбатлашди.

ХАЛҚАРО АНЖУМАН

Тошкент Ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институтида "Агросаноат соҳасида ислоҳотларни амалга оширишнинг ҳозирги босқичида олий таълим муаммолари" мавзуида икки кунлик халқаро илмий-амалий анжуман бошланди.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Олий таълим вазирлиги, Фан ва техника Давлат қўмитаси ва ЎзФА ҳамкорлигида ташкил этилган мазкур конференция таниқли олим, профессор Салим Пўлатовнинг 70 йиллигига бағишланган. Шу муносабат билан институтда унинг кабинет-музейи очилди.

Анжуман қатнашчилари агросаноат мажмуасида ер-сув ресурсларидан самарали фойдаланиш, қишлоқ ва сув хўжалигини механизациялаштириш ва электрлаштириш, аграр соҳа учун замонавий машина технологияларни яратиш, сервис хизмати истиқболлари ҳамда агросаноат мажмуи учун малакали мутахассислар тайёрлаш муаммолари бўйича ўзаро фикр алмашадилар.

ДИЛРАБО ҚЎШИҚЛАР ОҒУШИДА

Самарқандда Халқ таълими вазирлиги тасаррувидаги таълим муассасаларининг ўқувчи-ёшлари ўртасида "Ўзбекистон - Ватаним маним" мавзуида республика қўшиқ танлови бўлиб ўтди. Соғлом авлод йилига бағишлаб ўтказилган мазкур кўрикда танловнинг вилоятлар ва Қорақалпоғистон Республикаси босқичи ғолиблари - яккахон ижрочилар ҳамда хор жамоалари қатнашди. Улар она- Ватан, истиқлол мадҳига бағишлаб тайёрлаб келган қўшиқларини ижро этдилар. Самарқанд вилояти Каттақўрғон тумани ҳамда Тошкент шаҳридан келган ўқувчилар энг яхши қўшиқ ижрочилари, деб топилди.

(ЎзА).

ЭРТАМИЗНИНГ ИШОНЧИ ВА ТАЯНЧИ

OZBEKISTON UNIVERSIADASI

Махсус мухбирларимиз Озодбек РАЖАБОВ ва Кудратилла НАЖМИДДИНОВ Намангандан хабар қиладилар

Чаққонлик, куч ва маҳорат бобида мусобақалашаётган мамлакатимизнинг энг эпчил талабалари беллашувлари қизғин давом этмоқда.

«Универсиада-2000» қатнашчиларига йўллаган табригида Юртбошимиз ушбу спорт анжумани иштирокчиларини «Халқимизнинг умид юлдузлари» деб атадилар. Дарҳақиқат, бугун бунда баҳс бойлаётган ёшлар нималарга қодирлигини минглаб томошабинлар кўз олдида намойиш этаётирлар. Ғалабага ишонч, камолот сари интилиш, қийинчиликлар олдида бош эгмаслик туйғулари билан қуролланган талаба ёшлар – умид юлдузларининг шуъласини барча бирдек ҳис қилиб турибди.

Муболағасиз айтишга ҳақлимиз: Наманган – бугун катта байрам, тантана масканига айланган. Буни ҳис қилиш учун ўзига хос спорт либосини кийган шаҳарга ёҳуд юксак савияда ўтаётган мусобақаларга бир марта назар ташлашнинг ўзи кифоя. Қайга борманг, республикамизнинг турли бурчакларидан келган талабаларнинг хуш кайфияти, ўзаро самимий суҳбатлари сизни ушбу байрам жараёнига янада чуқурроқ кириб боришга чорлайди.

Айниқса, универсиада шаҳарчаси бўлмиш «Чортоқ» санаторийсида ёшлик булоғи қайнаб тошмоқда. Кеча бу ерда бўлиб ўтган санъат ва шеърият оқшомида таниқли шоирлар Азим Суюн, Рустам Мусурмонов, Дилбар Ҳайдарова, Зиёвиддин Мансуров, Фарҳод Йўлчиев ва бошқаларнинг Ватан, ёшликни тараннум этувчи дилтортар назмлари универсиада иштирокчилари қалбига олам-олам қувонч бахш этди.

Водийга ташриф буюрган ҳар бир киши аския, кулгуга ошно бўлиши, табиий. Ширинсухан санъаткорларимиз Равшан Солиҳовнинг ичакузди ҳангомалари шундоқ ҳам яхши кайфиятни янаям аъло даражага кўтарди.

Олдин ҳам таъкидлаганимиздек, универсиада дастуридан «Ўзбекистонда оммавий спортни ривожлантириш муаммолари» мавзуида илмий-амалий конференция ҳам ўрин олган эди. Кеча ана шу икки кунлик анжуман ҳам ўз ишини якунлади.

Наманган Давлат университети мажлислар залида бўлиб ўтган бу тадбирни мазкур университет ректори, Олий мажлис депутати Т. Файзуллаев қисқача кириш сўзи билан очди. Конференцияда иштирок этган Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Т. Рисқиев миллий мустақиллик шароитида мамлакатимиз аҳолисининг турмуш тарзини қарор топтиришда жисмоний тарбия ва спортнинг нечоғли муҳим аҳамиятга эга эканлиги ҳақида гапирди.

Республика Давлат Жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси раиси Б. Маҳситов «Ислом Каримов – Ўзбекистон спортининг бош ҳомийси», Ўзбекистон Миллий олимпия қўмитаси президенти С.Рўзиев «Универсиада-кичик олимпиада» мавзуларида маъруза қилдилар.

Яна бир нарсани алоҳида таъкидлаш жоиз. Ташкилий қўмита, Наманган вилояти ҳокимлиги универсиадага пухта тайёргарлик кўрган, барча муаммолар ўз вақтида ижобий ҳал этилган. Транспорт, турар-жой, овқатланишдан тортиб матбуот хизматининг фаолиятигача юксак савияда ташкил этилган. Мусобақаларга ҳакамлик қилиш учун республикамизнинг энг кучли мутахассислари жалб этилган. Уларнинг одилона ҳакамлик қилаётганини иштирокчи талабалар ҳам таъкидлашяпти.

Волейболчи талабалар баҳслари Наманган муҳандислик-педагогика институти спорт залларида бўлиб ўтяпти. Улар тўрт гуруҳга бўлинган ҳолда беллашаётирлар. Ҳар бир жамоа универсиадага жиддий тайёргарлик кўрганлиги уларнинг ҳаракатларида намоён бўлмоқда. Айниқса, Тошкент Давлат педагогика университети волейболчи талабалари рақиб танлашмаяпти. Улар сирдарёлик ва қорақалпоғистонлик тенгдошларини 3:0 ҳисобида мағлуб этишди. СамДУ ҳамда республика Жисмоний тарбия институти жамоалари ҳам маҳорат бобида анча синовлардан ўтганлиги маълум бўлиб қолди. Республика тоифасидаги ҳакам Тоҳиржон Исабоевнинг тахминларига қараганда, айнан мана шу жамоалар совринли ўринларга асосий даъвогарлар ҳисобланади.

Катта ракэтка ва сариқ коптоқ иштирокидаги теннисининг бундан саккиз-тўққиз йил аввалги ва ҳозирги ҳолатини солиштириб бўлмайди. Еттидан етмиш ёшгача бўлган ҳамюртларимиз бугун ана шу нафис спорт турига ошно бўлишга улгуришган.

Наманганддаги муҳташам «Дўстлик» теннис кортларида беллашаётган талабалар ҳам бу спорт турини қай даражада пухта эгаллаганликларини намойиш қилишмоқда.

Ўғил болалар ўртасида пойтахтлик Мальцев, бухоролик Очилов, андижонлик Мамадалиев, наманганлик Нуриллаевлар чорак финалга йўлланмани нақд қилиб қўйишди.

Қизлар баҳсида Биктякова (Тошкент), Ғафурова (Андижон), Трубина (Наманган), Дўстова (Тошкент)лар медаллар томон дадил қадам ташламоқдалар.

Мусобақалар давом этмоқда.

СИДНЕЙГА ЙЎЛЛАНМА

Навоий шаҳридаги "Олтин сув" ҳавзасида сузиш бўйича Республика очиқ биринчилиги бўлиб ўтди. Тўрт кун давом этган мусобақада ўн бир жамоа - мамлакатимиз ҳамда қирғизистонлик спортчилар декабр ойида Австралиянинг Сидней шаҳрида бўлиб ўтадиган олимпия ўйинларига йўлланма учун куч синашди.

Сузишнинг барча турлари бўйича 62 та медални қўлга киритган Навоий шаҳри спортчилари биринчи ўринни эгалладилар. Бу ердаги "Олтин сув" сузиш маркази ходими, халқаро тоифадаги спорт устаси О.Цветковский чемпионлик унвонига эга бўлди ва Сидней шаҳрида ўтадиган олимпия ўйинларига йўлланма олди. Қирғизистонлик А.Егоров ва К.Дряхин ҳам Сидней ўйинларида иштирок этадиган бўлди.

Ёрқул УМАР,
Ўза мухбири

ТОЛИҚИШ СЕЗАЯПСИЗМИ?

ҲАР КУНИ

ҚАБУЛ ҚИЛИНГ

ТРИДЦАТЬ ПЛЮС

Атиги 2 дона капсула, ўзингизни кун бўйи бардам ҳис қиласиз.

ХАЙР ТОЛИҚИШ, ЯШАСИН БАҲОР!

2750

1 июн — Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни

БОЛАЛИГИМ — ПОШШОЛИГИМ

Бу галги Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни Президентимиз томонидан "Соғлом авлод йили" деб эълон қилинган йилда нишонланаётганлиги рамзий маънога эга.

Зеро, мамлакатимизда келажагимиз бўлган болаларнинг ҳар томонлама бардам ва баркамол ўсиб-улғайиши тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилинмоқда.

Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни тантаналари ана шу ғамхўрликнинг ёрқин кўринишларидан бири бўлади. Жумладан, ёзнинг биринчи кунида Сурхондарё вилоятида ҳам байрамона безатилган маданият ва истироҳат боғлари, ўйингоҳлар ёшларни ўз бағрига олади. "Ўлкангиз тарихини биласизми?" мавзуидаги кўргазмалар, китоб ярмаркалари ташкил этилади. Термиз шаҳридаги "Болажон" ва "Дўстлик" боғларида машхур "Ширин шакар" ва "Қуралай" болалар дасталари байрамга алоҳида хуш кайфият бағишлайди. "Бахтли келажак" театрлаштирилган саҳна томошаси номойиш этилади.

Чори ТЎХТАЕВ,
Ўза мухбири

„ТЕЛКО" қўшма корхонаси энг арзон нархларда таклиф этади:

СИМСИЗ АЛОҚА ВОСИТАЛАРИ,

- радиостанциялар,
- ретрансляторлар,
- транк тизимлари,
- локал пейджинг тизимлари.

KENWOOD "Лён-М" маҳсулотлари

Манзил: Тошкент ш., Амир Темур кўчаси, 25, 7-қават, 702-хона.
Тел.: (3712) 100-76-71, 186-42-10, 34-75-79, 34-76-70.

2533

ABN·AMRO Bank

Best Bank in Uzbekistan

Обрў-эътиборли "Euromoney" молия журналининг «Central European» нашри томонидан

АБН АМРО Банк МБ Ўзбекистон А.Ж.

2000 йилда Ўзбекистоннинг энг яхши банки, деб номланди.

Қўшма банкимизнинг асосий таъсисчиси — АБН АМРО Банкдир. Бу универсал тижорат инвестиция банкининг тарихи ўтган аср бошидаги Голландия тарихига бориб тақалади. Бугун АБН АМРО Банк дунёнинг 76 мамлакатида ўз филиалларининг кенг тармоғига эга бўлган энг йирик халқаро молиявий конгломератлардан биридир.

Биз:

- Ўзбекистон молия бозорида энг яхши банк хизматларини;
- Банк хизматларининг кенг мажмуасини — пул кўчириш ва тижорат кредитидан тортиб, конвертация жараёнлари ва мижозлар эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда ишлаб чиқилган мураккаб таркибий молиялаштиришгача;
- Электрон банк иши ("Банк-мижоз тизими") ва пластик-кредит карточкалари каби маҳаллий бозор учун мутлақо янги бўлган банк хизматларини тақдим этамиз.

СИЗНИ ЎЗ МИЖОЗЛАРИМИЗ САФИДА КЎРИШДАН ХУРСАНДМИЗ.

ABN·AMRO · The Network Bank ·

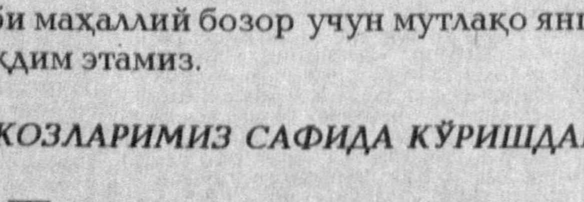

Бизнинг манзил: Тошкент ш., Ҳ.Олимжон майдони, Ғарбий томон, Бизнес-комплекс, 4-йўлак.
Телефон: 120-61-41.
Факс: 120-63-67.

2777

ГУЛЛИВЕРЛАР ОИЛАСИ

Ҳиндистонлик эр-хотин Кулкарлар жаҳонда энг баланд бўйли оила бўлса ажаб эмас. Оила бошлиғининг бўйи 238 сантиметр бўлса, турмуш ўртоғининг бўйи 208 сантиметрдир.

КАПАЛАКЛАР ОРАСИДА ҲАМ

Эркаклар ўз севгилисига тез-тез хушбўй атирлар совға қилиб туришади. Буни қаранги, Шаркдаги тунги мева капалаги ҳам худди шундай қилар экан.

Америколик ва япониялик тадқиқотчиларнинг таъкидлашларича, бу турдаги капалакларнинг эркаги ўзидан ясмин ва долчин исини эслатадиган хушбўй ҳид таратар экан. У қанотини севгилисининг олдида қоққанда бу ҳид ажралиб чиқади.

...ГУЛҚОҒОЗ

Биласизми, гулқоғоз қачон ихтиро қилинган. 300 йил аввал. У яратилгунга қадар деворга нақшлар билан безатилган терилар, ёки матолар илинган. Аммо бу ҳам барчанинг уйида эмас, фақат бадавлат одамларгина шундай қилиш имкониятига эга бўлишган. Кейинчалик эса қоғознинг анча қулайлиги аниқланди. У ҳам арзон, ҳам деворга осон ёпишади, бундан ташқари ўзига чанг олмайди.

Биринчи даражали

МЕБЕЛЬ САЛОНИ

Бевосита Италия туркум мебеллар тўплами.

Каталоглар асосида буюртмалар қабул қилинади.

Элтиб бериш ва йиғиш — бепул.

Манзилимиз: Тошкент ш., Фурқат кўчаси, 5. Мебел дўкони.

Тел. (371) 144-27-15.

2734

МОСКВА ФРАНКФУРТ ПАФОС ЛОНДОН

МОСКВА ФРАНКФУРТ ЛОНДОН ПАФОС

Москва - ҳафтада 3 марта.
Москвага ҳар сешанба, чоршанба ва жума кунлари Боинг-737 да тўғридан-тўғри учиш - Франкфурт ва Лондон орқали қулай учрашиш.
Пафос (Кипр) - Ўрта денгиздаги курорт, ҳар сешанба куни.
Ахборотлар, чипта ва юкларни бронлаш Тошкентда: "Трансаэро" ваколатхонаси, Халқлар Дўстлиги кўчаси, 6"А"
Тел.: (371) 133-99-35, 133-76-38
www.transaero.ru
Билетлар сўм ва АҚШ долларида сотилади

Ўзбекистон фуқаролари учун махсус нархлар-$ 400

ТРАНСАЭРО 2000

2874

Биринчи Тошкент Давлат Тиббиёт институти ректорати, клиника ва жамоат ташкилотлари, нур ташхиси, нур терапия ва онкология кафедрасининг профессор-маслаҳатчиси, тиббиёт фанлари доктори Ўзбекистон ФА академиги **Жалол Мақсумовнинг** вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.	«Ўзбек ипаги» уюшмаси, «Шойи» акциядорлик ва «Пилла-холдинг» холдинг компаниялари бошқаруви ва жамоалари Наманган вилояти «Пилла» акциядорлик бирлашмаси бошқарувчи раисининг биринчи ўринбосари Абдуллажон Отамирзаевга фарзанди **АБРОРЖОНнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.
«Ўздонмаҳсулот» Давлат-акциядорлик корпорацияси раҳбарияти ва жамоаси «Ўздонмаҳсулот» ДАК таркибидаги Тошкент технология техникумининг директори ўринбосари Абдуҳошим Муталовга волидаи муҳтарамалари **ТУРДИХОН аянинг** вафоти муносабати билан ҳамдардлик билдиради.	Савдо ва тижоратта кўмаклашувчи «Савдогар» ихтисослаштирилган акциядорлик тижорат банки бошқаруви ва жамоаси Суда амалиётлари бошқармаси бошлиғи Норжигит Мамараҳимовга падари бузрукворлари **Самандар МАМАРАҲИМОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.
Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси ва шахсий таркиби Бухоро вилоят божхона бошқармаси бош инспектори **Акрам НАЗАРОВнинг** бевақт оламдан кўз юмгани муносабати билан унинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур таъзия изҳор этади.	М. Уйғур номидаги Тошкент Давлат санъат институти раҳбарияти ва жамоаси институтнинг ўқув ишлари бўйича собиқ проректори, техника фанлари номзоди, профессор **Ботир МЕНАДЖИЕВнинг** вафоти муносабати билан унинг оила аъзолари ва яқинларига таъзия изҳор этади.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати:
Э. БОЛИЕВ (масъул котиб — «Халқ сўзи»), М. ЕГОРОВ (масъул котиб — «Народное слово»), Ш. ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»), С. ЗИНИН, М. МИРАЛИМОВ, С. МУҲИДДИНОВ, Ш. РИЗАЕВ, М. САФАРОВ, Р. ФАРҲОДИЙ, И. ХУДОЁРОВ, И. ШОҒУЛОМОВ, О. ҚАИПБЕРГЕНОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»), Ў. ҲОШИМОВ.

БЎЛИМЛАР:
Ижтимоий-сиёсий ҳаёт — 133-57-34;
Ҳуқуқ — 136-07-94;
Иқтисодиёт — 136-36-65; 132-10-65
Маънавият ва маърифат — 136-35-60;
Хатлар — 136-29-89, 133-07-48;
Фан, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий масалалар — 132-12-08;
Ахборот, спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик — 132-11-15;
Халқаро ҳаёт — 132-11-15;
Котибият — 133-10-28;
Эълонлар — 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001
Буюртма Г — 376, 22228 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

Газета PENTIUM-II mmx компьютерида терилди ҳамда операторлар С. ЛУКИН ва Ж. ТОҒАЕВ томонидан саҳифаланди.

Навбатчи котиб — А. ОРИПОВ.
Навбатчи муҳаррир — Ф. САНАЕВ.
Навбатчи — Э. МАВЛОНОВ.
Мусаҳҳиҳ — А. САТТОРОВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00
топширилди — 23.20
1 2 3 4 5 6